Sakala

Asutanud C. R. Jakobson 1878

Neljapäev, 21. november 2013 Nr 227 Viljandi maakonna päevaleht sakala.ajaleht.ee Hind 0,90 €

> **Alati võib väita, et mitte küttearved pole üle mõistuse suured, vaid palgad on liiga närused, kuid selline ütlemine sobib üksnes juhul, kui kaugküttesüsteem on heas korras ja optimaalne.**
>
> Sakala juhtkiri

Küttearved pigistavad rahakotti

Amortiseerunud kaugküttetorude kaudu pumbatakse paljudes Eesti väikeasulates kodudesse vaesust, mille vastu ei aita varsti enam ka sotsiaaltoetused. Seepärast soovitavad eksperdid omavalitsustel küttesüsteemide kordategemiseks kiiremas korras plaani koostada.

LK 6

Sünnipäevakohtade valik täieneb pidevalt

Sakala uuris, milliseid võimalusi pakutakse maakonnas laste sünnipäevade pidamiseks. Tuli välja, et seda saab teha alates küünestuudiost kuni erinevate rahvamajadeni. Plaanis on luua ka paar uut mängumaad.

LK 7

> **Käivet ei olnud ja pole mõtet ennast vaeseks rabelda.**
>
> LEMBIT KALJURA, Piiri talu peremees
>
> LK 5

Akadeemia leidis Vilma hoone remondiks raha

MARKO SUURMÄGI
marko.suurmagi@ajaleht.ee

Tartu ülikool asus otsima ehitajat, kes teeks umbes miljoni euro eest Viljandi kultuuriakadeemia tarbeks korda kunagise Vilma leivakombinaadi.

Ehitaja saab turu lähedal asuvas hoones remonti alustada tõenäoliselt uue aasta algul ning aega antakse talle selleks viis kuud. Ehituse maksumus on esmaste prognooside kohaselt üheksasada tuhat kuni miljon eurot.

Suve hakuks peaks akadeemia saama endale hoone, kus lisaks senisele käsitööosakonna telgede klassile ja tekstiiliinkubaatorile oleks ka puutöökoda ja multimeedia eriala ruumid. Ehitaja peab tööd tehes arvestama, et osa majast on juba kasutuses ning tekstiilikunstnikud ja õpilased peavad seal tööd jätkata saama.

Kogu ehitusraha tuleb akadeemia enda eelarvest ning eurotoetusi selleks ei anta. Veel aasta tagasi lootis akadeemia ehituseks saada kaks miljonit eurot riigi abi, kuid see lootus luhtus.

Akadeemia direktor Anzori Barkalaja tunnistas kevadel, et lootis rahasaamises poliitikutele, kes andsid optimismiks mitmel korral põhjust, kuid loodetud eurod koolini ei jõudnud.

«Eelmine aasta oli kõrgharidusele keeruline: oli kõrgharidusreform ja vahetus Tartu ülikooli rektor,» põhjendas riigikokku kuuluv reformierakondlane, kultuuriakadeemia nõunike kogu liige Kalle Jents seda, miks Tartu ülikool endise Vilma hoone remondiks lisaraha ei saanud.

Et nüüd saab akadeemia ehituseks raha poole vähem, kui aasta tagasi loodeti, ei ole võimalik alustada Turu tänav 7 kinnistu keskel asuva madala hoone remonti. Sinna on koolil kavas teha tantsumaja.

Kaevumäe läänenõlv on üks piirkond, kus tuleks raietöid teha. Teine koht on Laidoneri ratsamonumendi ümbrus. ELMO RIIG

RAIETÖÖD

Linn otsib ülearustele puudele uut kosilast

KETLIN BELJAEV
ketlin.beljaev@ajaleht.ee

Kahel viimasel talvel Viljandi lossimägedes puid langetanud osaühing Degusteeri ja Presenteeri on sellest keerulisest tööst loobunud ning linn otsib uut lepingupartnerit, kes lossipargist veel puid maha võtaks.

Nagu varasematelgi talvedel, tuleb raietööde tegijal lähtuda lossimägede rekonstrueerimise projektist. Tööd võivad alata, kui maapind külmub piisavalt kõvaks, et masinad muinsus- ja looduskaitse all olevat ala ei rikuks. Kes aga tänavu puid maha võtma hakkab, pole veel selge, sest Tabasalu osaühingu Degusteeri ja Presenteeri juht Maanus Jeršov, kes võttis kahe talvega maha 131 puud, töötab nüüd põhiliselt Rootsis.

Jeršov on Viljandist pärit ja lossimäed polnud talle seega võõras paik, kuid seal puude langetamine oli talle oma sõnul üks ekstreemsemaid tööülesandeid. Et ta aga soovis oma masinaid proovile panna ja ressurssi oli, võttis ta selle pakkumise vastu. Mõlemal talvel kulus firmal 3000–4000 eurot, mille eest saadi Jeršovi sõnul töötasuks hunnik haigeid puid.

Linnal raha pole

Tööde tegemise ajal tiksus Maanus Jeršovil oma sõnul pidevalt kuklas, et ega ta mõnd laternat vigasta – selle eest tulnuks veel trahvi maksta.

«See pole võrreldev tavametsatöödega. Võtsin väga ettevaatlikult: toetasin ja vintsisin, kutsusin vahepeal pere appi vaatama,» kirjeldas Jeršov keerulist ettevõtmist, mis on end tema jaoks ammendanud.

Viljandi linnavalitsus otsibki nüüd uut partnerit, kes võtaks maha 67 puud. Lepingu järgi saab too koos raieõigusega ka töö tulemusena tekkinud puitmaterjali.

Linnavalitsuse vanemarhitekt Age Alase sõnul otsitakse töötegijat seni, kuni see on leitud. Lossipargi puid pole vaja ilmtingimata eemaldada – need pole ohtlikud, aga samas pole ka linnaeelarves sellise mahuga töö tellimiseks raha.

Küsimusele, kui tõenäoliseks ta peab võimalust, et inimene, kes tahab suhteliselt nõudlikul kohal puid langetama hakata, tõepoolest leitakse, vastas vanemarhitekt: «Me ootame ja loodame. Ennustada ei oska.»

Pakutavatest puudest on Age Alase sõnul pooled vahtrad ja umbes kolmandik jalakad. Üks puhastamist vajav piirkond on Laidoneri ratsamonumendi ümbrus, teine Kaevumäe läänenõlv.

Madalad kännud

Kui monumendi ümbruses on maa tasane ja sinna saab hästi ligi, siis Kaevumäega on juba keerulisemad lood. «Külmumata maaga sinna ei pääse ning nõlva suur kalle raskendab puude kättesaamist,» märkis vanemarhitekt.

Töid tehes tuleb lähtuda linnavalitsuse seatud tingimustest, mis sätestavad, et langetatud puude kännud ei tohi olla kõrgemad kui viis sentimeetrit, kõik raiejäätmed tuleb töömaalt koristada ja nõuetekohaselt utiliseerida ning vältida tuleb maapinna vigastamist.

Raieõiguse kasutamise lõpptähtaeg on järgmise aasta 31. märts.

TEATRAARIUM

Improvisatsioon + Kirjutamine = IMPROKIRJUTAMINE

Neljapäeval 21. novembril kell 19.00
Ugala teatri kohvikus

ILM

7°

Täna on pilves ja vihmane ilm. Puhub kagutuul kiirusega 3–7 meetrit sekundis. Sooja on 5–7 kraadi. Päike tõuseb Viljandis kell 8.19 ja loojub kell 15.47.

VILJANDIS

Kohvikus näeb tekstide sündi

Täna 19 algab Ugalas meeleolukas improkirjutamisõhtu, kus viiakse kokku kirjanikud ja publik ning näidatakse, kuidas sünnivad teatritekstid.

MAAKONNAS

Õpilaste ja õpetajate kontsert

Täna kell 18 algab Karksi valla kultuurikeskuses Lõuna-Eesti regiooni muusikakoolide õpilaste ja õpetajate kontsert.

9 771406 401012 ISSN 1406-4014

ARVAMUS
Peatoimetaja HANS VÄRE, arvamustoimetaja KARL-EDUARD SALUMÄE

JUHTKIRI

Auditiga pilt selgeks

Olukorda, kus paljud inimesed Eesti eri paigus annavad kütteperioodi kõrgajal sõna otseses mõttes enamiku oma sissetulekust ära toasooja eest, ei saa mitte mingi nurga alt vaadatuna normaalseks pidada. On selge, et paljud sellises seisus inimesed kolivad võimaluse avanedes sinna, kus suured arved neid niimoodi ei pitsita. Seega on tegu lausa regionaalpoliitilise küsimusega ja sotsiaaltoetustega seda kindlasti ei lahenda.

Alati võib väita, et mitte küttearved pole üle mõistuse suured, vaid palgad on liiga närused, kuid selline ütlemine sobib üksnes juhul, kui kohalik kaugküttesüsteem on heas korras ja optimaalne. Eestis on selliseid piirkondi paraku liiga napilt. Tihtilugu on küttevõrk amortiseerunud ja soojakadu seepärast suur, pealegi on planeering ajast ja arust. Kõik see avaldab soojaarvele negatiivset mõju.

Alati võib väita, et mitte küttearved pole üle mõistuse suured, vaid palgad on liiga närused, kuid selline ütlemine sobib üksnes juhul, kui kaugküttesüsteem on heas korras ja optimaalne.

Ehkki paljudes kohtades kuulub küttevõrk mõnele erafirmale, lasub kaugkütmise korraldamise kohustus seaduse järgi ikkagi omavalitsustel. Nemad peavad hoolitsema selle eest, et see toimiks võimalikult hästi.

Mõistagi õnnestub nimetatud kohustuse täitmine seda paremini, mida täpsem ülevaade linnal või vallal seisust on, mida adekvaatsemaid järeldusi ta sellest teeb ning mida hoolsamalt tulevikku vaatab. Teisisõnu tuleb kõike toasoojaga seonduvat põhjalikult analüüsida ning alles siis otsustada, mida ette võtta.

Praegu ei ole kaugküttesüsteemi auditi tegemine omavalitsustele kohustuslik, kuid see võib lähemas tulevikus muutuda. Mõistagi tähendab iga audit rohkem tööd, kuid kõnealusel juhul tundub see kulu igati asja ette minevat. Küllap aitaks kaugküttesüsteemi audit nii mõnelgi omavalitsusel aru saada, mida lähemate aastate jooksul teha, et inimesed end toasooja pärast vaeseks ei maksaks.

VEEBIKÜSITLUS

Kas teil on kahju, et Viljandi linnavalitsus otsustas Minihansa teemapargi ideele kriipsu peale tõmmata?

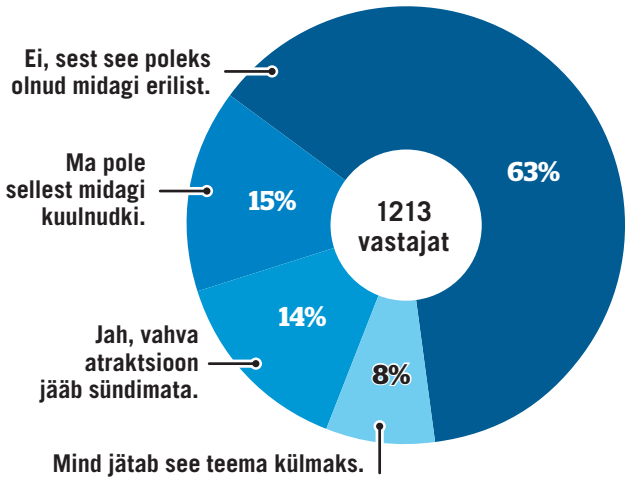

Allikas: Sakala

Kütteperiood, elekter ja punane kukk

ANDRUS ALAS
Eesti Energia elektritööde osakonna juhataja

PÄÄSTEAMETI STATISTIKA näitab, et rohkem kui kolmandik elektrisüsteemist alguse saanud õnnetusi juhtub jaanuarist märtsini. Selle põhjuseks on suurem koormus, mis mitu korda kasvava tarbimise, sealhulgas kütmise tõttu elektrisüsteemile osaks langeb.

Elekterküte on tegelikult üks ohutumaid kütmisviise. Õnnetusi juhtub peamiselt kolmel põhjusel: kütteseadet kasutatakse ebasobivates tingimustes, see pole tehniliselt korras või on see elektrisüsteemi jaoks liiga võimas. Ohtlikuks võib kujuneda just mitme kütteseadme üheaegne kasutamine.

Kindel märk elektrijuhtmestiku ülekoormusest on kaitseseadmete, näiteks automaatide ja korkide väljalöömine. Sageli suhtutakse sellesse kergekäeliselt ja tülikat probleemi püütakse lahendada kaitseseadme suurema vastu vahetamisega. Samas ei lahenda «pumba» võimsuse kasvatamine probleemi. Vastupidi: kaitseseadme suurendamine võib elektrijuhtmestiku üle koormata ja see võib ühel kurval päeval lõppeda süttimisega.

Elektrist tingitud tuleõnnetused leiavad valdavalt aset neis elektrisüsteemi osades, kus voolu liikumine on mingil moel takistatud. Lihtsamalt öeldes kohtades, kust voolul on ülejäänud elektrisüsteemiga võrreldes raskem läbi pääseda.

Kujutage ette lehtrit, kuhu valatakse rohkem vett, kui sealt korraga läbi mahub. Varem või hiljem hakkab vesi üle ääre voolama. Samasugune olukord tekib elektrisüsteemis, ent vee ülevoolamise asemel hakkab juhe kuumenema.

JUHTMED KUUMENEVAD sagedamini neis kohtades, mida on vigastatud ja kus juhtme ristlõige on väiksem kui mujal. Sama lugu on ühendusklemmidega, kus kruvid on lõtvunud või ühendus tehtud ebakvaliteetselt. Sellistel puhkudel võib juhtme ja klemmi kokkupuutepind olla kehv, mille tõttu on jällegi voolu liikumine takistatud.

Elektrijuhtmestik iseenesest ei sütti väga lihtsalt. Tavaliselt süttivad materjalid, mis asuvad kuumeneva juhtme läheduses. Näiteks võib juhtmes olla liiga suur koormus, mille tõttu selle temperatuur tõuseb ning isolatsioon sulab, muutub rabedaks või laguneb. Seejärel hakkab ülekuumenenud juhe mõjutama läheduses paiknevaid materjale. Et kütteperioodil on süsteem pidevalt koormatud, ei ole juhtmel võimalik vahepeal maha jahtuda ning kui läheduses on midagi kergesti süttivat, on tulekahju tõenäoline.

> **Süttimisohus elektrisüsteemi osa on tavainimesel üldjuhul keeruline määrata.**

SÜTTIMISOHUS elektrisüsteemi osa on tavainimesel üldjuhul keeruline määrata. Lihtsam on seda teha nendes elektrisüsteemi osades, mis ei ole peidetud seina taha. Kindel ohumärk on see, kui harukarpide, kaablite, pistikupesade või lülitite kohal või ümber on sein või lagi tumenenud või kui kaabel on muutnud ühes osas värvi.

Et enamik elektrisüsteemist on tavaliselt peidus seina taga, selgub lõplik tõde tehnilise kontrolli tulemusena. Seda tegevad ettevõtted mõõdistavad süsteemi tehnilised näitajad ja tuvastavad ka silmale peidus olevate osade seisundi.

Kodumajapidamistes tasub tehnilist kontrolli teha lasta kord kümne aasta tagant või juhul, kui elektrisüsteemis on ümberehitusi. Süsteemi võiks aga kontrollida ka siis, kui elektrienergia tarbimine on tunduvalt kasvanud. Kontrolli teevad akrediteeritud inspekteerimisasutused.

Millal muutub müra häirivaks reostuseks?

MAIKO KALVET
D.A.S. Õigusabikulude Kindlustuse aktsiaseltsi juhatuse liige

KAEBUSED NAABRITE juurest kostva kõva muusika või ehitusmüra üle on üsna tavalised, kuid vahel on naabrile ette heidetud ka pühapäevast muruniitmist või õhksoojuspumba kasutamist. Siit tekib küsimus: kuidas on müraga seonduv õiguslikult reguleeritud?

Eestis kehtiv välisõhu kaitse seadus peab müra üheks saasteallikaks. Müratasteme normid on kehtestatud sotsiaalministri määrusega ning need olenevad piirkonna sihtotstarbest (näiteks kas elamuala või tööstuspiirkond), müra liigist ja kellaajast.

Korrakaitseseaduse kohaselt on ajavahemikul kella 22–6, puhkepäevale eelneval ööl aga südaööst kella 7-ni keelatud tekitada kestvalt või korduvalt teist isikut oluliselt häirivat müra või valgusefekte. Erandiks on ööd vastu 1. jaanuari, 25. veebruari ja 24. juunit.

Seega võib siis, kui keegi tööpäeviti pärast kella 22 naaberkorteris trellpuuri kasutab või naaberkrundil mootorsae käima tõmbab, ilma pikema jututa kohale kutsuda politsei.

KEERULISEMAD on asjalood siis, kui mürarikkaid töid tehakse päevasel ajal töö- või puhkepäeval. Ühelt poolt on selge, et muru vajab niitmist ja ega küttepuudki ise parajaks saa. Kui aga naabril on tavaks kreissaag käivitada pühapäeval kell 7 või väikelapse lõunauinaku ajal, võiks proovida temaga läbi rääkida ja kellaegades kompromissile jõuda.

Kui kokkulepet ei saavutata või kui on tegemist püsivamat laadi müraga, nagu uue maja ehitus või undav õhksoojuspump, tuleks küsida nõu kohalikust omavalitsusest, kes on müraga seonduva sageli avaliku korra eeskirjades täpsemalt reguleerinud. Näiteks Harjumaal Rae vallas on keelatud müranormi ületavad tööd kella 8–20, kui tegemist ei ole vajadusega ennetada õnnetusi või likvideerida nende tagajärgi.

Kui omavalitsusest abi pole, tuleks müra mõõtmiseks ja järelevalveks pöörduda terviseameti poole, kelle ülesandeks see seadusega on pandud. Arvestada tuleb, et müra mõõtmise meetodid on üsna keerukad ning normid piirkonniti ja müra liigiti erinevad.

Selleks, et järelevalveasutus saaks koostada ettekirjutuse müra vähendamiseks, peab mõõtmise tegema akrediteeritud labor profiseadmetega – nutitelefoni rakendusest või arvutiprogrammist kindlasti ei piisa.

Vahel ei ole aga häda mitte naabrite juurest kostvas müras, vaid pigem selle pidevas puudumises. Iseäranis just hoonestamata kruntide või püsielaniketa majade puhul on muru sageli juba enne jaanipäeva rinnuni ning esindatud on kõik enam levinud umbrohuliigid, mis teevad tuulisema ilma korral tihekülvi ka naaberkrundile. Sellise olukorra lõpetamiseks tuleks saata märgukiri omavalitsusele, kes kontrollib heakorraeeskirjade täitmist.

KUI MÕNI OMAVALITSUS on heakorraeeskirjadesse suhteliselt üldsõnaliselt pannud õigeaegse muruniitmise, heki hooldamise, umbrohu leviku takistamise ja ohtlike puude eemaldamise kohustuse, siis mõni teine on neid töid üksikasjalikult kirjeldanud. Näiteks Rae vallas tuleb oma krundil ja tiheasutusalal muru niita «agrotehniliselt õigel ajal», mis tähendab, et muru ei tohi olla pikem kui 15 sentimeetrit ja selle kõrgus peab sobima naabrite muru kõrgusega. Samuti peab omanik tagama heakorra krundiga külgneval kõnniteel.

PRÄÄNIK

Politsei jagas kampaania ajal helkureid neile, kel seda polnud.

PIITS

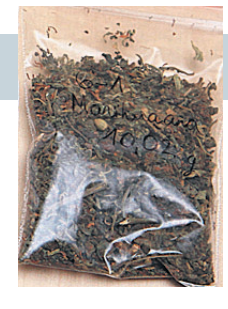

Sel aastal on Viljandimaal tabatud üheksa alaealist, kes on narkootikume omanud või neid tarvitanud.

UUDISED

Toimetaja MARKO SUURMÄGI, 433 0042, sakala@ajaleht.ee

199 000

Ligi aasta tagasi 600 000 euro eest müüki pandud endine kultuuriakadeemia peahoone Viljandis Laidoneri platsi ääres, on nüüd müügis alghinnaga 199 000 eurot. Oksjon on kolmapäeval kell 14.30.

Liiklejad said nähtavaks

AIVAR AOTÄHT
aivar.aotaht@ajaleht.ee

Äsjasel reidil andis politsei jalakäijaile ja rattureile helkureid ning vormistas neljale rikkujale protokolli.

Üleeile oli kogu Eestis politsei teravdatud tähelepanu all jalakäijate helkurid ja jalgratturite tuled, ühtlasi kontrolliti, kuidas need liiklejad reegleid täidavad. Korravalvurid soovisid oma reidiga meelde tuletada pimeda ajaga kaasnevaid ohte.

Lõuna prefektuuri pressiesindaja Ragne Keisk ütles, et Viljandimaal avastas politsei selle kontrollaktsiooni käigus neli rikkumist: asulas tabati kaks joobes jalgratturit ning asulast väljas kaks jalgratturit, kelle sõiduvahendil polnud kohustuslikke tulesid. Rikkujatele vormistati väärteoprotokoll.

Üheksa jalakäijat, kellest seitse liikusid asulas ja kaks maal, said politseilt helkuri. Kolmele asulas kõndinud jalakäijale otsustas politsei anda helkurvesti ning kaks asulas pedaalinud ratturit said jalgrattatulede ja helkuri komplekti.

Viljandi patrullpolitseiniku Piret Vaheri sõnul oli üleeilne ilm halb – sadas vihma ja oli tuuline –, ning seetõttu liikus linnatänavatel ja asulavälistel teedel tavapärasest vähem inimesi.

«Kuid need vähesed, kes ringi liikusid, olid enamuses ennast nõuetekohaselt nähtavaks teinud,» rääkis ta. «Paraku siiski neli rikkujat tabati, kuid politseinikud muutsid nemadki nähtavamaks.»

Tänavu kümne kuuga sai pimedal ajal Eestis vigastada 51 jalakäijat ja neist 47 ei kandnud helkurit.

Helkurita rattur sai autolt löögi

Viljandis Ugala lähedal asuva ringristmiku juures sai teisipäeva õhtuhämaruses ülekäigurada ületades autolt löögi jalgrattur. Ta pääses marrastustega.

Õnnetus juhtus kella 16.30 paiku Vaksali tänaval, kus ülekäigurajal põrkasid kokku jalgrattasadulas teed ületav 17-aastane noormees ning 45-aastase naise juhitav sõiduauto Toyota, mis suundus kesklinna poole.

Liiklusõnnetusse sattunud jalgratturil polnud kaitsekiivrit, helkurvesti ega helkureid, samuti ei olnud tema sõiduvahendil nõuetekohaseid tulesid ja helkureid.

Viljandi politseijaoskonna patrullteenistuse vanema Silver Simuste sõnul võib kõiki turvavarustuse ja ratta tehnoseisundi nõudeid eiranud noormeest pidada õnnesärgis sündinuks, sest sellise liiklusõnnetuse tagajärjed oleksid võinud olla palju kurvemad. (Sakala)

Tänavu tehti 26 000 euro eest korda Oja tee aluspõhi. Järgmisel aastal tuleb kulutada veel vähemalt 71 000 eurot, et sellele asfalt laotada. MARKO SAARM

ASFALT

Uus linnavõim leidis Oja tee heaks raha

AIVAR AOTÄHT
aivar.aotaht@ajaleht.ee

Äsja ajutise remondi läbinud Oja tee saab järgmisel aastal korraliku asfaltkatte, sest Viljandi linnavalitsus leidis selleks võimaluse.

Abilinnapea Malle Vahtra ütles, et teise etapi maksumus on ligikaudu 71 000 eurot ning linnavalitsus lisas selle tuleva aasta eelarve projekti.

Hiljuti lõppenud esialgne remont läks maksma 25 925 eurot ja selle summa oli eelmine linnavalitsus andnud reservfondist. Küll aga ei nimetanud toonane võim teise etapi maksumust ega kirjutanud seda eelarvekavva.

«Oja tee teise etapi tarvis summat leida oli keeruline, eelarve maht on ju piiratud,» lausus Vahtra. «Uuesti tulid üle vaadata kõik investeeringukulud.»

Küsimusele, kas Oja tee heaks peab kannatama mõni teine esialgu plaanis olnud objekt, vastas abilinnapea, et nõnda väita ei saa.

«Eelarve on alles koostamisel, seega ei saa väita, et Oja tee heaks tuleb raha konkreetselt millegi muu arvelt,» selgitas ta. «Eelarvesse on planeeritud raha teede remondiks ning sealt eraldati summa Oja tee tarvis.»

Vahtra lisas, et kõige varem saab remondi teist etappi alustada kevadel, kui soojakraadid on püsima jäänud ja on võimalik teha asfaltimistöid.

Oja tee kõige hullemas seisus lõik läks oktoobri viimasel päeval hädapärasesse remonti, sest eelmine linnavalitsus otsustas napilt enne lahkumist selle töö ette võtta.

Lemminkäinen Eesti Pärnu osakonna meeskond freesis maha aukliku asfaltkatte ning vedas aluseks poole meetri jagu kruusa. Seejärel pandi katteks mahafreesitud materjal, mida oli tugevdatud mujalt toodud ning objektijuhi sõnul suuremat vastupidavust tagava freesmaterjaliga.

Ligikaudu 240 meetri pikkuselt uuendatud Oja tee lõik on varasemast üks kuni kaks meetrit laiem. Tee servad olid enne ebamääraselt ära sõidetud, nüüd on piirid selged.

Sügisremondi objektijuht Jürgen Jõelaan on märkinud, et parem olnuks Oja tee remont korraga täies mahus teha, aga kui uuenduskuuri läbinud teekatet talv läbi korralikult hooldada, peab see kevadeni vastu.

Politsei tabas mitu kanepit tarvitanud õpilast

MADIS JÄRVEKÜLG
madis.jarvekylg@ajaleht.ee

Tänavu on ühest Viljandimaa koolist leitud kanepi tarvitamiseks kasutatavaid vahendeid. Hiljem selgitati välja, et õpilased, kellele need vahendid kuulusid, olid kanepit ka tarvitanud.

PEETER LANGOVITS (POSTIMEES)

Politsei on sel aastal Viljandimaal tabanud üheksa narkootikume, peamiselt kanepit tarbinud või omanud alaealist.

Kõnealuse juhtumi täpsemaid detaile Viljandi politsei piirkonnavanem Margus Talimaa ei avalikustanud. Kanepit tarvitanud õpilased tehti kindlaks tavapärase kontrollreidi käigus, mida võib aastas ette tulla mitu korda.

«Koolides käiakse pisteliselt, mõni aasta ühes koolis, mõni aasta mitmes ning mõnel aastal käiakse ühes koolis kaks korda. Kindlat graafikut ei ole,» ütles Talimaa.

Viljandi politseijuht Alvar Pähkel rääkis, et kontrollreid kooli eeldab alati eelinfot ning tavaolukorras kõikidel õpilastel kiirtesti teha ei lasta.

Ka Margus Talimaa ütles, et narkokontroll koolis peab põhinema mingisuguselgi analüüsil, viitel või tähelepanekul. «Ei ole päris nii, et paneme kaardi peal pastaka mõnele koolile ja läheme sinna,» lausus ta.

Alvar Pähkli sõnul on politsei koolidega kontrollkäikudes kokku leppinud, aga väga täpselt neid siiski ei informeerita, sest muidu kaoks asja mõte.

Kümne kuuga on Alvar Pähkli andmetel Viljandimaal tabatud üheksa narkootikumet, enamasti kanepit pruukinud või omanud alaealist. «Neid korjatakse ikkagi pigem linna pealt üles. On teada, kes sellega tegelevad. Kõik käib kogutud info põhjal,» ütles Pähkel.

Politseijuhi sõnul on narkootikumide tarvitajaid kindlasti rohkem, aga küsimus ongi selles, kuidas see tuvastada ja korrarikkujad kätte saada. Pähkel ütles, et säärast laadi väärtegude avastamise taga on Viljandimaal suuresti Margus Talimaa, kes on sellele spetsialiseerunud.

Nädal tagasi viis narkopolitsei Tallinna inglise kolledžist kaasa kümme narkokahtlustusega üheksanda klassi õpilast. Tallinna haridusameti juhataja Andres Pajula ütles seda kommenteerides Postimehele: «Igas koolis on probleemid – me ei saa väita, et mõnes koolis neid pole. Küsimus on ennetustegevuses ja selles, et lapsed teaksid, et politsei võib igal hetkel kooli kontrollima tulla.»

Alvar Pähkel nõustus Pajula öelduga ja kinnitas, et Viljandimaa politsei selle põhimõtte järgi tegutsebki.

NARKOOTIKUMID

Lõuna prefektuuri haldusalasse kuuluvates maakondades sel aastal tabatud narkootikume omanud või tarvitanud alaealiste hulk (maakond, omanud alaealiste hulk, tarvitanud alaealiste hulk).

• Jõgeva	1	1
• Tartu	5	13
• Valga	0	1
• Viljandi	3	6
• Võru	0	1
• Kokku	9	22

Allikas: politsei- ja piirivalveamet

TÄPSUSTUSED

Reedese Sakala juhtkirjas olid segamini läinud vahistatu ja karistatu mõiste. Toimetus palub vabandust.

Kolmapäevases Sakalas ilmunud uudisesse «Hange takerdus rahapuudusesse» sattus kahetsusväärne viga. Nimelt ei tegele aktsiaselts Eesti Keskkonnateenused Viljandis talvise augulappimisega, sest see ei ole enam tänavahooldushanke osa. Selleks tööks on linn eelolevaks talveks sõlminud lepingu osaühinguga Sakala Teed. Vanemtoimetaja Rannar Raba palub vabandust.

Järgmisest aastast kahekordistub Viljandist Tallinna väljuvate rongide arv. Selle, kas liinile tuleb ka ekspressrong, otsustavad nõudlus, piletitulu ning Viljandi ja Järva maavalitsuse omavaheline kokkulepe. MARKO SAARM

ELRON

Reisirongide graafik sõltub piletitulust ja liinil sõitjate arvust

STEN MAHOV
sten.mahov@ajaleht.ee

Kuigi järgmise aasta algusest sõitma hakkavad Elroni uued rongid on viimasel ajal palju kirgi kütnud, ütles rongifirma müügi- ja turundusjuht Norbert Kaareste, et tähelepanu tuleks pöörata sellele, mis järgmisel aastal paremaks läheb.

Norbert Kaareste, Viljandi maavalitsus on öelnud, et teie firma ei võta otsuseid tehes tema ettepanekuid arvesse ning te justkui surute talle oma nägemust peale.
Oma nägemused oleme saatnud igal suunal maavanematele kooskõlastamiseks. Ekspressrongi, mida Viljandi tahab, me praegu käima panna ei saa, sest Järva maavalitsus ei nõustu sellega. Peame maavalitsustega kirjavestlust, kuid minuni ei ole jõudnud teadet, et Viljandi- ja Järvamaa oleksid ekspressrongis kokkuleppele jõudnud.

Praegused sõiduplaani muudatused on tehtud riigi soovil, maavalitsuste ning kliendikirjade põhjal. Oleme võtnud üle Edelaraudtee sõiduplaanid ning rongisõitu kiirendanud. Väljumisi, mille kohta on kõik osalised öelnud, et need on ebavajalikud, oleme muutunud. Seega me ei sõida maavalitsustest üle. Kellaaegade pärast meile erilisi ettepaneiteid tehtud ei ole.

Siiski on neid inimesi, kes on pettunud, et kell 22.30 Tallinnast väljuma pidanud rong ära jäeti. Tallinnast ei tule hilisõhtul ühtegi rongi.
Aga ma avaksin tänase sõiduplaani.

Praeguste rongidega ei saa õhtul hilja Viljandisse tagasi ja uutega samuti mitte.
Riik tellib juurde 58 protsenti mahtu (sõitjatevedu – toimetus). Kui ma ei eksi, siis praegu on viimane väljumine Tallinnast kell 17. Edaspidi tuleb juurde väljumine kell 19.30 ning asi läheb paremaks. Vaatame pigem seda, mis läheb paremaks! Saame arutada Türi rongi sõidu pikendamist Viljandisse, kui selleks on nõudlus. Elroni pikim siht on Viljandi graafik intervallistada, nii et rong väljuks iga kolme tunni tagant.

Norbert Kaareste

Milline hakkab välja nägema piletisüsteem?
Sõiduplaanid oleme avaldanud kodulehel, seal rohkem muudatusi ei tehta. Hinnakirjad ja sõiduplaanid paneme ooteplatvormidele välja järgmise nädala lõpul.

Rongis on võimalik kas sularaha või pangakaardiga makstes soetada ühe korra pilet. Lisaks on meil püsikliendiprogramm, mis põhineb Elroni sõidukaardil. See on elektrooniline pilet nagu Tallinnas või Viljandis Atko Grupil. Kaardi anname jaanuaris tasuta, kui klient sinna korraga 10 eurot peale laeb. Sellega rongis piletit ostes on hind kümme protsenti soodsam, internetist ostes lisandub veel kümme protsenti. 30-protsendiline soodustus on pensionäridele, õpilastele, alla 26-aastastele tudengitele ning raske ja keskmise puudega inimestele ning nende saatjatele.

Kõige soodsam Tallinna–Viljandi pilet, kui teil on Elroni sõidukaart ja ostate internetist, maksab 6,08 eurot. Kui olete õpilane või pensionär, maksate sooduskaardiga internetist ostetud pileti eest 4,29 eurot. Tavahind rongist ostes on 7,50 eurot.

Oluline on võrrelda, mis toimub mujal. Kui vaatame Tallinna–Viljandi bussiliiklust, siis bussid sõidavad Tallinna aeglasemalt ning pilet maksab 10 eurot. Reisirongiga on endiselt soodsam sõita kui bussiga.

Ka Tallinna–Viljandi kuupiletid on edaspidi tunduvalt soodsamad kui praegu.

Kui kindel saab olla selles, et pileti hind üsna varsti ei kalline?
Kuigi ettevõtted jälgivad inflatsiooni ning vajaduse korral teevad korrektiive, arvan ma, et 1. jaanuaril rakenduv hinnakiri püsib mõnda aega. Kindlasti ei muutu see järgmisel aastal, kuid sealt edasi on vara rääkida, sest peame vaatama nõudlust ja piletitulu.

Välismaal on täheldatud, et kui uued rongid käima pannakse, hakkavad inimesed nendega ka sagedamini sõitma. Edelaraudtee rongidesse on aasta jooksul Viljandimaa jaamades astutud ligi 100 000 korda. Kui palju võiks sõitjate arv uuel aastal suureneda?
Elektrirongide puhul näeme, et puhtalt uuele rongile tuginedes on sõitjate arv kasvanud 15 protsenti. Eeldame, et tänu uutele diiselrongidele kasvab sõitjate arv kolmaniku võrra. Selle prognoosi aluseks pole ainult rongid, vaid ka kahekordistunud väljumiste arv paljudes kohtades. Soome näitel on kasv lausa 43 protsenti.

Kas olete veendunud, et Elroni rongid hakkavad uuest aastast raudteedel sõitma?
12 diiselrongi seisavad Paldiski sadamas veel umbes 40 päeva. Oleme praeguse operaatoriga kokkuleppe saavutanud ning meil on kava, kuidas 31. detsembri jooksul rongid lõppjaamadesse jõuavad. 1. jaanuaril kell 5.15 väljub esimene rong Viljandist Tallinna.

Jutud, et Elron ei saa hakata inimesi sõidutama, ei ole õiged. Meil on riigiga leping ning nii riik kui meie lubame, et uued rongid Viljandi jaamast väljuvad.

MULGI UUDISE

Egäle kodule Mulgi lipp!

Mulgimaa lipp om nüid õnnistuse saanu, a kuigipallu neid viil koduden ja asutusten nätä ei ole.

Olemen om tillikse lavvalipu, peon oitave lipukse, suure majalipu ja kah tillembe kogu aig maja pääl oitave lipu. Kikki neid saap nüid ende või oma ettevõtte jaos telli. Lippe telmist toimeteve kik Mulgimaa omavalitsuse.

Rohkemb täädust lippe koha päält saap Mulgimaa Arenduskoa kodulehe päält www.mulgimaaarenduskoda.ee.

Välläpanek tetäs valla pudrusüümisege

1. detsembrel tetäs Karksi valla kultuurikeskusen valla välläpanek «Pärand elab!». Sääl saap lähembelt uuri kümmet Eesti vaimse kultuuriperänduse nimekirja pant asja. Välläpaneku mõte om utsite inimesi rohkemb tähele paneme ja indame mede kultuuriperändust.

Tüüsit, tegemisi ja kombit, mes andas üten kandin põlvest põlve edesi, om ümmerringi pallu. A mõne tõise kandi rahva jaos võip mede jaos egäpäväne olla esierälik. Välläpanekul saap täädа, kudas üliõpilase Tartun volbrepäevä piave, kudas Võrumaal maarohtege tohterdedes ja kudas tetäs Mulgi putru.

Välläpanek tetäs Karksin valla suure pudrusüümisege. Egän Mulgimaa kandin om Mulgi putru raasike esitmuudu tettu. Et inimese saas eri kante putre kõrvute, om kigist Mulgi kihelkondest kokku kutsut pudrumeistre, kes oma putru pakuve. Kes vähätigi taht ja mõist Mulgi putru tetä, võis kah oma pudrupotige manu tulla, sõs oles ää neid kikki kõrvute, mekki ja tegemise õpetusi jagade. Ende tulekust võis pudrumeistre enne Karksi valla kultuurikeskusese Kai Kannistule täädа anda.

Välläpanek om kultuurikeskusen üleven 2. jaanuarini, a putru mekki saap pallald 1. detsembrel.

MULK ÜTLEP VÄLLÄ

Engesandi ja sandi enge

KALLE GASTON
esimõtlei

Mulgimaal käüsive viil sada aastet tagasi kooljakuul pääle märdi- ja kadrisante kah engesandi. Valge rõõva ollive neil ümmer, majja na es tüki, andit es küsi, ulusive nõndasama akne taga.

Pirle om sii komme ammugi unetet nigu kah pallu tõisi esivanembide kombit. Nõnda me ei täägi, mis mõte sel engesanditemisel olli. Üits võis olla sii, et vanarahvas usk, et koolnu ei ole kunnigil kadunu – na toimeteve engeilman ilma luust ja lihast kerete oma asju edesi.

Meie muudsan ilman arvame täädvat, kudas asja tegelikult käive – et kui inimese kere ärä koolep, sis om temäge kik läbi. A vana usu kõneleve sedä, et inimene omgi eng, et kere om justku rõõvas, mes eluaas pääle tõmmates ja illemp ärä visates.

Om nagu om, egäüits eläp oma arusaamise järgi luudu ilman ja usup, mida esi tahap. Inimese, kes om näütüses avariide aal käünü ärä säälpuul surma piiri, om kõnelnu, et näive oma kere kaugembelt, kaesive tõistege kõnelde, aga kennigi es kuule egä näe neid. Mia esi ole käünü meditatsiooni aal mitmit kõrdu eelmisten ja tulevesten eluden, nõnda, et miu jaos om siis engejutt väige selge.

Inimese päämine ädä tundup olevet sii, kudas oma enge jälle eläves saia. Me rabeleme üttepuhku selle jaos, et oma keret kudagi tühün oida, et ellu jäiä. Aga mis elu sii om, ku aiga eläde ei olegi – kik vaiv lääp selle pääle, et võlgu massa ja kudagi kõtt täüs saia. Kunas sa viimate näütüses tantset, laulsit või naarsit nõnnasama, pallald selleperäst, et olet olemen? Sa kostat: kuda ma saa sedä tetä, ku ma ole nällän ja külm om kah.

Jah, aga kas olet tähele pannu, et ku päämise tahtmise om saadu, lükkät elämise iki edesi. Enne oles vaja viil ütte ja tõist ää elu jaos tetä. Sii om mede mõistus, mes ei taha vait jäiä esiki sis, ku sa võidat õnnemängun miljun eurut ja võis rahumeeli jala saina pääle visate. Ei, sis alle ädä ja vaiv pääle akkap – kun oida ja mille pääle kulute, kellele kui pallu anda.

Pallald mõistuse äält kuulden jäämegi oma õnne uutme. Pikapääle oleme justku sandis tettu enge, kes ää elu poole joosten om oma enge ärä suretenu.

Midä rohkemb oleme tüdinu poliitikist ja aakirjandusest, sedä paremb – sis om luutust, et meele jääve üitskõrd vait ja teeve ruumi mede õige olemise jaos, kun om pakun peris rahu ja rõõm.

Mulgikeelsed uudised on Sakalas ja Vikerraadios kaks korda kuus. Rubriiki toimetab Kristi Ilves Tarvastu kandist.

Talunike saadusi jõuab aasta-aastalt Viljandi turule järjest vähem. See-eest on kümnetele lettidele laotatud nii uusi kui kasutatud rõivaid. ELMO RIIG

TALUTOODANG

Kohalikku toitu jääb Viljandi turul aina vähemaks

EGON VALDARU
egon.valdaru@ajaleht.ee

Talutoodete ja aiasaaduste valik on Viljandi turul kasin. Samas müüakse palju tavalist poekraami, rõivaid ja jalanõusid.

Teiste seas ei ole turul pakutavaga rahul põllumajandusminister Helir-Valdor Seeder. «Ehk on müügikoha hind liiga kõrge, sest turuhoones on tekkinud tühje lette,» arutles minister. Tema hinnangul saeb turg sellega oksa enda all. «Siin on mõtlemiskoht nii turujuhtidele kui linnaisadele. Miks peetakse Viljandis vanakraami- ja taluturge väljaspool ametlikku turgu?»

Platsi peetakse räpaseks

Sakala küsis turu kohta arvamust mitmelt seal kaupa pakkuvalt talunikult. Oma nime all nad lehes kriitikat tegema ei soostunud. Varasemast on neil meeles, et turu juhtide silmis musta nimekirja sattumine tähendab seda, et suvisel müügi kõrgajal tuleb leppida kehvemate müügikohtadega.

Suurima murena nimetasid kõik küsitletud turu räpasust: platsi ei koristata piisavalt, asfalt on auklik ja vihmaga porine. Talvel teevad tüli koristamata lumi ja ohtlik jää, mis inimesi ninali kukutab. Turulettide kohal asuvad varikatused, aga need tilguvad vihmaga läbi, seega ei ole müüjatel seal mugav viibida.

Turgu haldava VTÜ Vara juhataja Margus Toomla ütles, et ei oska turu räpasust kommenteerida. «Eks ilu ole vaataja silmades,» sõnas ta ning selgitas, et lahtiolekuajal on turul välikoristaja ning talvel on korraldatud lume koristamine ja äravedu. «Näiteks eelmisel aastal kasutati turul libeduse tõrjeks ligikaudu 10 tonni killustikku,» lisas VTÜ Vara juhataja.

Ajale jalgu jäänud

Maiste aiandi peremees Taavo Kirs, kes pakub oma saadusi turul kevadel ja suve hakul, ütles, et ehitus- ja korrastustöid ei ole turuplatsil aastaid tehtud. «Turg on ajale kõvasti jalgu jäänud. See tuleks tänapäevaseks ja avaraks ehitada,» leidis ta.

Kirs rääkis, et Konsumisse kaupa viivad suured autod manööverdavad läbi sealtsamast, kus inimesed tunglevad. «Olen näinud kümneid ohtlikke olukord. Olen ise kättpidi mõnda vanainimest eest ära sikutanud. Ime, et veel õnnetusi ei ole juhtunud,» jutustas ta.

Margus Toomla tõdes, et väliturg on ajale jalgu jäänud. «Juba paar aastat tegeleme selle probleemiga. Turu renoveerimist oleme arutanud, aga praegu on nõukogu selle mõtte peatanud.»

Toomla sõnutsi on VTÜ Vara Viljandi turusse 2001. aastast investeerinud 1 657 322 eurot. 2001–2012 aasta kasum kokku on tema andmetel 737 100 eurot.

Poega on raske võistelda

Köögivilju pakkuva Pakassaare talu peremees Eero Pakasaar Olustverest nimetas turu kängumise põhihädaks seda, et suurtes Viljandi poodides on toidukaup väga odav. «Meie sama hinnaga pakkuda ei saa,» nentis ta.

Karksi lähistel asuva Piiri talu peremees Lembit Kaljura ütlemist mööda on inimesed hakanud eelistama pooltooteid. «Kesk-Euroopas on kapsapea lettidelt kadunud. On riivitud või muud moodi töödeldud kapsas. Küllap kaob kapsapea ka meilt ja kustub vaikselt ka turutraditsioon. Köögivilja süüakse Eestis üldse väga vähe,» rääkis ta.

Tänavu sügisel loobus Kaljura turul müümas käimast mitu nädalat varem kui mullu. «Käivet ei olnud ja pole mõtet ennast vaeseks rabelda. Paljud kliendid tulevad hoopis koju ostma,» sõnas Karksi kandi talunik.

Päidre puukooli omanik Hillar Nassar rääkis, et poekaup on tema kvaliteetsetest ja kontrollitud istikutest odavam ning ostja kipub rohkem hinda vaatama ja kvaliteedile väga rõhku ei pane. «Käisin Maximas, porgand oli seal soodushinnaga 25 senti. Usun, et nii madala hinnaga ei suudaks turul müüa ükski talunik,» lisas ta.

Margus Toomla sõnutsi on paljud väiketootjad lõpetanud tegevuse ja suurtootjate huvi turu müügilettide vastu on vähenenud, mistõttu kauplejate arv aasta-aastalt kahaneb. Temagi nentis, et turul kauplejate hulka mõjutavad imporditud põllumajandussaadused, mida suurtes kauplustes madala hinnaga müüakse.

Ministri ettepanekud

Kuigi turul müümas käivad talunikud peavad kauplemispiletite hindu üsna kõrgeteks, on need Margus Toomla sõnutsi teiste Eesti kohtadega võrreldes pigem soodsad. Avaturul 1,5 meetri laiusel müügipinnal põllusaadustega kauplejale maksab päevapilet 3,80 eurot ja 30 päeva pilet 80 eurot. Tartu turul tuleb päeva eest tasuda 6 eurot ning 30 päeva eest 120 eurot.

Toomla tõi välja, et Viljandi turul saab osta pool põllusaaduste müügikohta, mille hind on 2,50 eurot, ning pensionäripileti, mis maksab 1 euro ning hakkab kehtima kella 12-st. Tartu turul on meetri hind 2 eurot ning pensionäripilet hakkab kehtima kell 13.

Turuhoone pilet on mõnevõrra kallim, aga sellesse on Toomla sõnutsi arvatud kõik kommunaalkulud, võimalus hoida kaupa külmas, valmistada hakkliha, raiuda liha selleks ettenähtud ruumis ning liharümpa hoida.

Pajumäe talu mahedad piimatooted on kuulsad üle Eesti ning üks tema paljudest müügipunktidest on Viljandi turuhoones. «Meie oleme rahul ja müük läheb hästi,» kinnitas talu peremees Arvo Veidenberg. «Üür on Eestis kõige kallim, aga tingimused, mida pakutakse, on ka parimad. Turuhoone on seest korralik, puhas ja soe. Näiteks Pärnus müüme vanas angaaris, kus on suvel kuum ja talvel külm.»

Helir-Valdor Seedri arvates oleks võimalik hea tahtmise korral Viljandi turule rohkem elu sisse puhuda.

«Mina kaaluksin Viljandi turu ümberkorraldamist niimoodi, et aeg-ajalt, enamasti pühapäeviti, oleks võimalik vanakraamiturgu ning mahe- ja taluturgu korraldada turu selles osas, kus praegu kaubeldakse valdavalt riietega. Usun, et üks ei segaks teist.»

Ministri hinnangul mõjuks vanakraamimüüjate ja muude ettevõtmiste Viljandi turule meelitamine reklaamina, mis aitaks käivet tõsta ning harjutaks inimesi väliturul käima.

Kaks korda aknast välja hüpanud mees viidi haiglasse

Ööl vastu kolmapäeva hüppas 23-aastane purjus mees kaks korda Viljandis eramaja teise korruse aknast alla ning sai lõpuks selliseid põlve- ja peavigastusi, et tuli haiglasse viia.

Politsei sai kella kahe ajal öösel teate, et Viljandis Lääne tänaval on ühe eramaja teise korruse aknast inimene alla kukkunud. Patrullpolitseinikud avastasid, et alkoholi pruukinud mees oli sõpradele esinemiseks teiselt korruselt lausa kaks korda alla hüpanud.

Esimene kord läks mehel õnneks ning viga ta ei saanud. Teisel hüppel vigastas mees aga nii põlve kui pead ja ta toimetati Viljandi haiglasse. (Sakala)

Algab uus külastusmäng

Viljandimaa kodanikuühendused kutsuvad kõiki huvilisi 25. novembrist 4. detsembrini külastusmängule.

Korraldajate kinnitusel jätkub põnevaid tegevusi nii väikestele kui suurtele huvilistele. Need on osalejatele tasuta, kui õpitubades osalemine välja arvata. Viljandimaa inimesed saavad osa võtta 18 mittetulundusühenduse pakutavast tegevusest nii linnas kui valdades.

Näiteks korraldavad sel ajal loodusretki mittetulundusühingud Tipu Looduskool ja Lilli Looduskeskus. Keraamika- ja käsitöösaladustesse aitavad süüvida mittetulundusühingud Tuhalaane, Abja Kultuurisepad, Kõpu Naisselts ja Bonifatiuse Gild.

Eesti genealoogia selts võõrustab sugupuuhuvilisi, puuetega inimeste ühingud tutvustavad erivajadustega inimestega seonduvaid tegevusi ning Varjupaikade mittetulundusühing vabatahtlikku tegevust loomade abistamisel.

Agaramad osalejad saavad osaleda külastusmängu loosimises ja võita Viljandimaa kodanikuühenduste väljapandud auhindu.

Tänavu tähistatakse Eestis kodanikupäeva üle riigi. Ühisnädala egiidi all korraldatakse novembri lõpust detsembri alguseni kõikides maakondades vabakondade tegemisi käsitlevaid ja tunnustavaid üritusi.

Viljandimaa tunnustusüritus tuleb 27. novembril Heimtali põhikoolis. Iga maakonna ühisnädala korraldavad maakondlikud arenduskeskused koostöös teaduse ja kultuuri sihtasutusega Domus Dorpatensis ja teiste partneritega. (Sakala)

TEEMAD

Toimetaja RANNAR RABA, 433 0051, rannar.raba@ajaleht.ee

17,4

Kui näiteks Soome pealinna Helsingi kaugküttevõrkudes arvutatakse soojakaoks keskmiselt kaheksa protsenti, siis Eestis tervikuna on see näitaja 17,4 protsenti.

KAUGKÜTE

Soe tuleb tuppa, vaesus käevangus

RANNAR RABA
rannar.raba@ajaleht.ee

Nagu paljudes Eesti omavalitsustes pole ka Viljandimaa valdadel ja linnadel selget arusaama, millise tee nad peaksid oma soojamajanduse arendamiseks valima.

Suuremates linnades, sealhulgas Viljandis, annab klientide rohkus soojatootjatele pikemaks ajaks toimetulekukindluse ning hoiab klientidelt küsitavad summad mõõdukal tasemel. Samal ajal pistetakse väikestes asulates pahatihti rinda ligi veerandi võrra suuremate arvetega ning see on kehvemal järjel olijatele sageli otsustav argument võõrsile kolimise kasuks.

Lühidalt: keskküttetorude kaudu pumbatakse pidevalt vaesust, mille vastu pole võimalik lõputult sotsiaaltoetustega võidelda. Tarvis on sisulist muudatust, mis hindu langetaks.

Samas puudub enamikul omavalitsustest plaan. Pole universaalset lahendust, mis annaks igal pool ühtviisi häid tulemusi.

Põhjusi on seejuures palju. Nii näiteks leidub kaugküttevõrke, mis on täies tükis valla- või linnavalitsuse hallata, aga ka neid, mis kuuluvad juba pikka aega monopoolsele eraettevõttele. Samuti pole haruldased hübriidlahendused, mille puhul näiteks katlamaja kuulub ettevõtjale, aga soojatrassid on omavalitsuse valduses.

Palju põhjusi muretseda

Kui eeltoodule lisada teadmine, et kaugküttevõrgud on valminud eri ajal ja erisuguste tehniliste lahendustega, saab kokku paras tohuvabohu, milles on isegi kõige asjatundlikumatel spetsialistidel keeruline orienteeruda.

Riigikogu ellukutsutud Eesti arengufondi kaugkütteekspert Lembit Vali on veendunud, et suurem osa Eesti valla- ja linnajuhtidest peaks kohalike kaugküttesüsteemide pärast muret tundma.

Esiteks on õhus küsimus, kui palju tuleb tarbijatel tulevikus toasooja eest maksta. Igakuistelt arvetelt vastu vaatavad summad on juba praegu röögatud, mistõttu pole võimatu, et kui midagi ette ei võeta, muutub koorem väljakannatamatuks ka neile, kes seni on harjunud püksirihma pingutades kasinalt läbi ajama. Teiseks pole võimatu, et õigeaegse tegevuseta variseb mõni kaugküttevõrk, mis praegu tundub pealtnäha üsna heas korras olevat, sootuks kokku.

Sestap õhutab Vali omavalitsusi kaugküttevõrkude seisukorra kohta võimalikult ruttu üksikasjalikke analüüse koostama ning lisab, et suure tõenäosusega muudetakse auditi koostamine varsti seadusest tulenevaks kohustuseks.

Planeerimaks investeeringuid targalt, peaksid vallad ja linnad üritama täpselt prognoosida, kui palju katlamajadest sõltuvate leibkondade arv järgmistel aastatel muutub ning kuhu täpselt inimesed aastate pärast elama jäävad. Samuti on tähtis vaagida, milliseks kujuneb piirkonnas tegutsevate ettevõtete, aga ka avalike asutuste soojavajadus.

Kriitiline tarbimistihedus

Lembit Vali juhib tähelepanu, et lisaks elanike vähenemisele avaldab võrgu toimetulekule mõju majade soojustamine.

«Kui maju tehakse soojapidavaks, väheneb soojavajadus kuni 40 protsenti. Seega tuleb vaadata, kui suur on võrgu tarbimistihedus. Selle saab teada, jagades tarbitava soojuse megavatt-tundide arvu trassi meetrite arvuga. Kui tarbimistiheduse määr langeb alla ühe, pole võrgu ülalpidamine sellisel kujul enam otstarbekas. Siis tasub kaaluda, kas poleks mitte mõistlikum eelistada lokaalset või kohtkütet,» selgitab ta.

Viljandimaalt tõstab Vali murettekitava kohana esile näiteks Mustla, mille kaugküttevõrgu tarbimistihedus on juba praegu madalaimal võimalikul tasemel. Samas Abja-Paluoja Järve katlamaja võrgus olevat mänguruumi veel küllalt.

Üldjuhul pole omavalitsused vaaginud, millised on võimalused torustikke ümber ehitada nii, et soojakaod oleksid minimaalsed. Enamasti kulgevad trassid sealtsamast, kuhu need nõukogude ajal rajati, ega arvesta vahepeal asetleidnud muudatusi. Piltlikult öeldes: kui 40 aastat tagasi tuli soojajuhe katlamajast elamuni viia mitmesaja meetri pikkuse ringiga, et ka kolhoosi töökoda saaks köetud, siis mööda sama teed liigub kuum vesi praegugi – isegi siis, kui töökojas on juba ammu mingi teine kütmisviis või pole seda hoonet enam üldse kasutuses.

Ühtlasi aitaks audit otsustada, millist küttematerjali eelistada. Õli ja gaasi hind on juba aastaid järjekindlalt ülesmäge rühkinud ning praegu pole ühtki põhjust eeldada, et see trend lähiajal pöördub. Samuti pole välistatud, et vaba turumängureeglite kõrval etendavad imporditud materjali hinnapoliitikas rolli riikidevahelised suhted, näiteks Eesti läbisaamine Venemaaga.

Õli ja gaas

Seda, et sooja ammutamine kohalikust küttematerjalist, näiteks hakkpuidust, on juba eos odavam ning pakub otsustajatele rohkem mänguruumi, pole taibatud üksnes Eestis, vaid ka Skandinaavias. Teisel pool Läänemerd on biomassi ja jäätmete osa katlamajades põletatavate materjalide seas viimasel paaril kümnendil mitmekordistunud, tehes nüüdseks silmad ette kõigile teistele.

Ses valguses on märkimisväärne, et Viljandimaa väikeasulates tegutsevatest 16 katlamajast kuus kasutab endiselt õli ja üks gaasi.

Rääkides investeeringute planeerimisest, tunnistab ka Viljandi maavalitsuse arenguosakonna juhataja Kaupo Kase, et just Viljandi maakonnast on võtta üks markantsemaid näiteid selle kohta, mis võib juhtuda, kui kohalik võim ei ohja soojamajandust piisavalt karmi käega ja järjekindlalt. Jutt käib Viljandi vallas asuvast Vana-Võidu külast, mille südameks on Viljandi ühendatud kutsekeskkooli hoonete kompleks.

Seda, et iseenesest tegi Vana-Võidu soojatootja, osaühing Avoterm õigesti, kui taotles keskkonnainvesteeringute keskuselt abi torustiku renoveerimiseks ja amortiseerunud õlikatlamaja asemele uue, hakkpuidul põhineva katlamaja tegemiseks, ei eita Lembit Vali ega Kaupo Kase – on ju üleminek kohalikule taastuvenergiale andnud paljudes kohtades klientidele tuntava hinnavõidu.

Samuti peavad nad eraldi vaadatuna loogiliseks, et kutsekool kasutas hiljuti võimalust viia osa oma majadest Euroopa abiraha toel uudsele ja soodsale maaküttele.

Ent kui kaks eeltoodud investeeringut kokku panna, ilmneb absurdne olukord: mitme allika kaudu on külla investeeritud kopsakas summa, kuid sealsete kortermajade elanikud peavad ikkagi leppima riigi ühtede kõrgemate soojaarvetega. Nimelt kahanes pärast maakütte kasutuselevõttu kooli vajadus kaugküttevõrgust tuleva sooja järele sedavõrd, et nullis keskkütteseadmetesse ja torustikku tehtud investeeringu.

Sel kombel sündinud tagasilöögi peavad omal nahal vastu võtma kõige nõrgemad ehk elanikud.

Väike lootus Vana-Võidu rahvale siiski koidab, sest praegu koostab keskkonnainvesteeringute keskus juhtunu kohta auditit, mis peab ühtlasi andma lahenduse, mida teha, et hind muutuks vastuvõetavamaks.

«Et mujal samasuguseid asju vältida, tulebki tegevused terviklikult läbi mõelda ning püüda tulevikku ette näha,» leiab Kase.

TOASOE VILJANDIMAA VÄIKELINNADES JA ASULATES

Maksumus septembris 2013 (eurot/MWh, sisaldab käibemaksu)

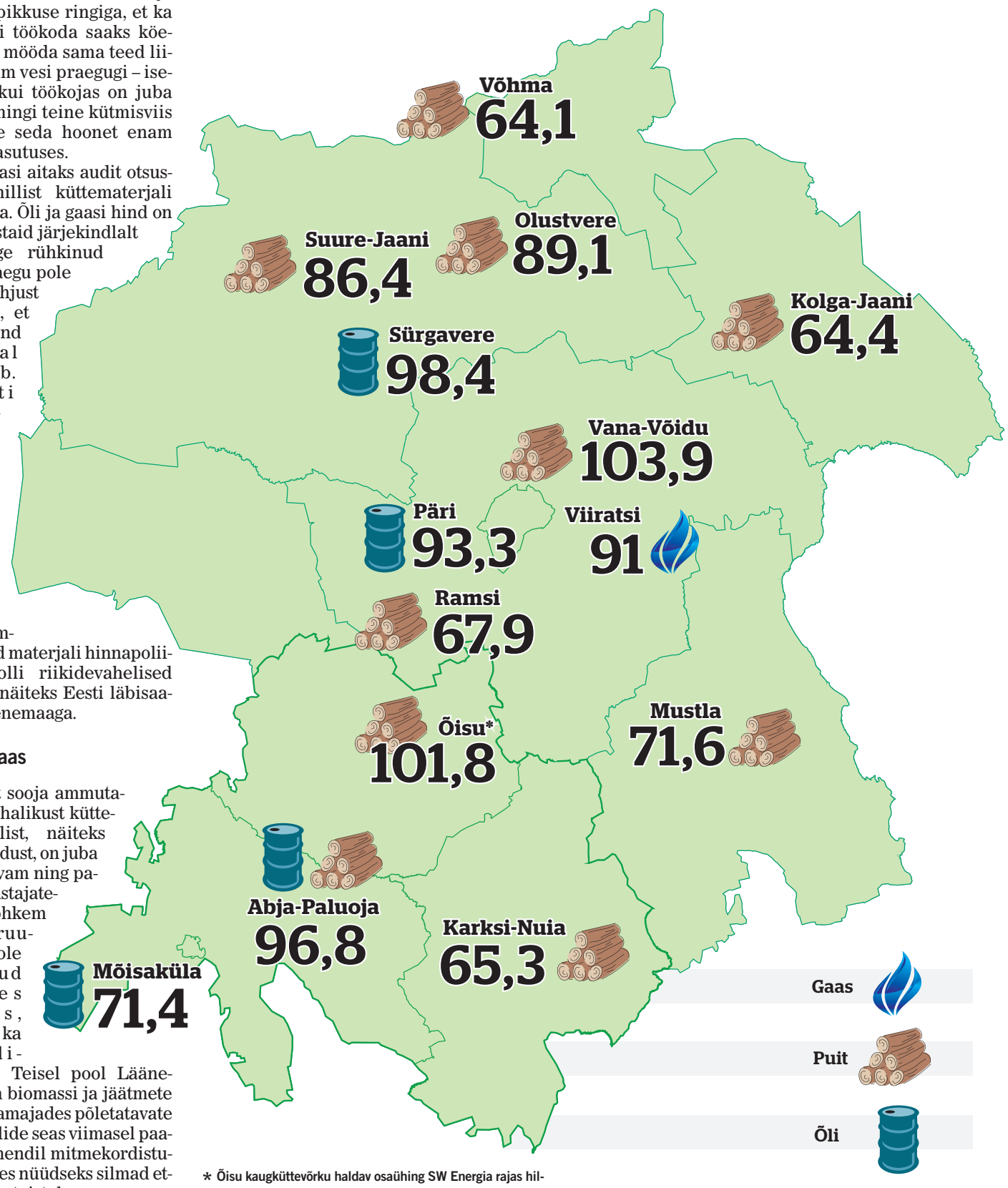

* Õisu kaugküttevõrku haldav osaühing SW Energia rajas hiljuti külla uue puitkütusega katlamaja ja on lubanud, et elanikelt küsitav sooja hind eeloleval perioodil kahaneb.

Allikas: maavalitsus

SELGITUS

LEMBIT VALI, arengufondi ekspert

Surumaks küttehindu alla ja andmaks tarbijatele rohkem jõudu oma kodukoha soojamajandust mõjutada, õhutame tarbijaid energiaühistuid asutama. Praegu neid veel pole, aga loodetavasti saame aasta pärast neid Eestis kokku lugeda umbes viis. See oleks hea algus.

Rimi Hypermarket

PARIMAD PALAD!

20.11-03.12

LIHA ERI!

PAKKUMISED RIMI HÜPERMARKETITES

Veise tagaosatükk, kg

Talleggi Kodune ahjukana kukeseentega, kg

Õlu A Le Coq Premium, 4,7%, 6 x 50 cl
1.30/l

+pant 6 x 0.08
3,89

Tähelepanu!
Tegemist on alkoholiga.
Alkohol võib kahjustada
teie tervist.

Rimi Hypermarket

PARIMAD PALAD 20.11-03.12

Pakkumised kehtivad ainult Rimi hüpermarketites kuni kaupa jätkub

-20%

~~6.99~~ **5.59**

Nõo seapraad küpse pirniga, kg 7.99/kg

-21%

~~4.69~~ **3.69**

Isukas ahjupraad punases kastmes, 800 g 4.61/kg

-22%

~~4.09~~ **3.19**

Peekonilõigud sibulamarinaadis, 500 g 6.38/kg

-20%

~~5.25~~ **4.19**

Nõo liharullid juustuga, 530 g 7.91/kg

-21%

~~4.39~~ **3.49**

Nõo ahjuvorstid juustuga, 460 g 7.59/kg

Rimi Hypermarket

PARIMAD PALAD 20.11-03.12

Pakkumised kehtivad ainult Rimi hüpermarketites kuni kaupa jätkub

~~6.49~~ **4.59**

Rakvere maitsestatud seapraad, kg

~~8.89~~ **6.99**

Saaremaa lihatööstuse Peen Saare siga, kg

~~1.35~~ **1.05**

Oskari kahe peki verikäkk, 300 g 3.50/kg

~~6.49~~ **4.99**

Rakvere Vanaema ahjurull, kg

~~9.99~~ **7.99**

Jahutatud küülik, kg

Rimi Hypermarket

PARIMAD PALAD 20.11-03.12

Pakkumised kehtivad ainult Rimi hüpermarketites kuni kaupa jätkub

-20%

Kõik Rimi teenindusleti marineeritud lihad

-22%

~~2,95~~ **2,29**

Talleggi pohlamaitselised ahjupoolkoivad, 500 g 4.58/kg

-22%

~~2,29~~ **1,79**

Rannarootsi suitsusardell, 500 g 3.58/kg

-25%

Rakvere verivorstid v.a kampaaniatooted

Ülemiste Keskuse Rimi hüpermarket
Suur-Sõjamäe 4, 11415, Tallinn
Avatud 8 - 22

Lasnamäe Centrumi Rimi hüpermarket
Mustakivi 13, 13912, Tallinn
Avatud 8 - 22

Norde Centrumi Rimi hüpermarket
Lootsi 7, 10151, Tallinn
Avatud 8 - 22

Magistrali Rimi hüpermarket
Sõpruse pst 201, 13419, Tallinn
Avatud 8 - 22

Haabersti Rimi hüpermarket
Haabersti 1, 13516, Tallinn
Avatud 8 - 22

Sõpruse Rimi hüpermarket
Sõpruse pst 174/176, 13413, Tallinn
Avatud 8 - 22

Laagri Rimi hüpermarket
Pärnu mnt 556a, 10916, Harjumaa
Avatud 8 - 22

Tartu Rimi hüpermarket
Rebase 10, 50104, Tartu
Avatud 8 - 22

Narva Rimi hüpermarket
Tallinna mnt 19c, 20303, Narva
Avatud 8 - 22

Pärnu Rimi hüpermarket
Papiniidu 8,10, 80042, Pärnu
Avatud 8 - 22

Tartu Lõunakeskuse Rimi hüpermarket
Ringtee 75, 50501, Tartu
Avatud 8 - 22

Viljandi Rimi hüpermarket
Tallinna tn. 41, 71020, Viljandi
Avatud 8 - 22

Rakvere Rimi hüpermarket
Tõrremäe küla, Rakvere vald,
44415, Lääne-Virumaa
Avatud 8 - 22

Pakkumised kehtivad ainult Rimi hüpermarketites 20.11 – 03.12.2013

PEOPAIGAD

Kas koletisnukuks kehastunud tegelane, parafiinist uisuväli või lihtsalt batuut?

KETLIN BELJAEV
ketlin.beljaev@ajaleht.ee

Kui soojal ajal on laste sünnipäevadel vaat et kohustuslik element koduaeda tellitud batuut, siis ilma külmenedes kolivad peod järjest sagedamini rendiruumidesse, kus pole vähem tähtis, et saaks hüpata või muul moel lõbusalt aega veeta.

Minu lapsepõlves piisas vägeva sünnipäevapeo püstipanekuks kausitäiest kartulisalatist ja viineritest. Tänapäeval ootavad lapsed lisaks söögile ka tsirkust. Kes just klouni kohale kutsuda ei taha, otsib teisi võimalusi, kuidas see päev eriliseks muuta.

Koduseinte vahelt rendiruumidesse pagemise juures on vanematel enamasti ka oma huvid mängus: esiteks ei pea siis laste lõbustamiseks ise pea peal seisma ega muid trikke tegema ning teiseks ootavad kingitustega koju naastes ees korras toad või vähemalt mitte selline maavärinajärgset kaost meenutav vaatepilt, mida lapsed üheskoos tekitada suudavad.

Selle põhjal, kui palju mina tänu oma kolmeaastasele põnnile laste sünnipäevadele olen pääsenud, paistab nende väljaspool kodu pidamine olevat üha hoogu koguv trend. Tallinnas ja Tartus on see juba pigem reegel.

Ent kui suurtes linnades leidub aktiivset tegevust pakkuv mängutuba igas linnaosas ja nii mõneski kaubanduskeskuses, siis Viljandis jääb neid kokku lugedes isegi ühe käe sõrmi üle.

Tõotab tulla konkurents

Esimese hooga leiab siit paar mänguasjadega sisustatud ruumi, mille saab mõnekümne euro eest rentida, aga suuremat paika, mis pakuks midagi nii teismelisele kui beebile, kes alles roomama õpib, maakonnas veel pole.

Plaan midagi sellist luua on osaühingu Tarum Ehitus alla kuuluva perefirma Mulgimadin juhil Tarmo Türgil, kes on sellest sügisest laste sünnipäevapidusid korraldanud rahva- ja külamajades: Viiratsis, Paistus ja Uusnas. Kuigi kergbatuute ja lasteautosid saab sünnipäeva ajaks kohale sõidutada, tahab Mulgimadin hakata peagi toimetama oma ruumides, kus võiksid sünnipäeva pidada kuni 15-aastased lapsed.

«Viljandimaal ei ole palju lapsi. Seetõttu olemegi eesmärgiks võtnud suurendada klientide vanusevahet,» lausus Türk.

Kui eelmise nädala keskel ta alles otsis ruume, siis reedel juba teatas, et on sobiva paiga lõpuks leidnud ning nüüd on pere ametis mängutoa remondi ja sisustamisega. See tuleb Viiratsisse.

Türgi sõnul lõid nad ehitusega tegeleva ettevõtte juurde Mulgimadina suuresti tänu oma lastele ja sellele, et Viljandis on kesised ajaveetmisvõimalused. 2012. aasta kevadel ostis ta esimesed batuudid, mida hakkas välja rentima, ning alates sellest ajast on Mulgimadin aina laienenud. Firma korraldatavate pidude hinnad algavad 80 eurost.

Paikseks jäämise plaan on ka osaühingu Naerumaa juhil Siim Braueril. Kui seni on ta samuti atraktsioone välja rentinud, siis tulevikus soovib ta paikseks jääda. Praegu on ruumiotsingud alles pooleli. Nagu Brauer nentis, peaks see pind olema vähemalt 400-ruutmeetrine.

Praegu teeb Naerumaa koostööd Viljandi Päikesekillu perekeskuse ning Ülde küla osaühinguga Võidu Saloon, kuhu viib soovi korral peo ajaks batuute.

Keldrist mängutoaks

Nii nagu batuute rentivad firmad, lõbustavad ka teised samalaadset teenust pakkuvad ettevõtjad lapsi põhitöö kõrvalt. Võhma parafiinliuväli kuulub näiteks küünlavabrikule, Viljandi kesklinnas asuva Tembumaja omanik juhib aga ilusalongi Diiva.

Tembumaja teatab nii kodulehel kui mängutoa seinal, mis paistab läbi lukustatud klaasukse, et ühe tunni rendihind on 350 krooni. Omanik Kaisa Orav ütleb, et euro pole hinda muutnud: kui varem oli kolme tunni rent 1050 krooni, siis nüüd on summa täpselt 67 eurot ja 10 senti.

Mõte selline mängutuba teha sai Orava jutu järgi alguse Tallinna tänavale maja soetamisest: et hoonel on suur võlvlagede ja akendega poolkelder, nägi ta seal just mängutuba.

Novembri algul tähistas Annika Kirsimäe oma tütre esimese eluaasta täitumist kodust mõne kilomeetri kaugusel Uusna külamajas, kus Mulgimadin alates sellest sügisest laste sünnipäevapidusid korraldab. Edaspidi plaanib batuute ja muid atraktsioone rentiv firma jääda paiksemaks: ta leidis Viiratsisse ruumid, mida hakkas remontima ja sisustama, nii et seal saaksid tulevikus külalisi võõrustada kuni 15-aastased lapsed. KETLIN BELJAEV

«Selline ettevõtmine ei tee kindlasti rikkaks, aga on meeldiv kasutus keldrile.»

Tüdrukute peod

Meeldiva kasutuse on leidnud ka Võhma gümnaasiumi endine kaarhall: osaühingu Gift Liväli, batuut ja pedaalidega kardid on päevastel aegadel klassiekskursioonide, õhtutel ja nädalavahetustel aga sünnipäevapidude päralt. Septembris tähistas seal oma sünnipäeva seitse last, oktoobris üheksa.

Wüthrichi enda peres kasvab kolm last. Nemad on sünnipäevi pidanud kas uisuväljakul või kodus. Hiljuti üheksaaastaseks saanud tütar oli aga seekord otsustanud hoopis koduse tüdrukutepeo kasuks, sest uisuväljakul on juba küllalt käidud.

«Ma ei tea, mis võimalusi maakonnas veel on, aga tean, et inimesed on selle eest siin väga tänulikud,» lausus Wüthrich.

Võhmas käiakse sünnipäevi pidamas nii lähedalt kui kaugemalt. On tuldud näiteks ka Tallinnast ja Pärnust. «Siin saab lapse väikese raha eest mängima panna. Sünnipäeva puhul on ju oluline, et oleks turvaline ja lõbus,» rääkis Wüthrich.

Suure seltskonnaga saab ruume koos uiskude laenamisega kasutada vaid 35 euro eest.

Tunduvalt kallim lõbu on korraldada pidu Viljandi kesklinnas asuvas Novinare küünestuudios. Seal saab kuni kümneliikmeline pisikeste preilide kamp ennast ilusaks teha ja hiljem tulemust pildistada lasta 160–190 euroga. Uue teenusena on lisaks lokikestele, patsikestele, kergele meigile ja soengule lisandumas ka sädelev tätoveering, mille saab liimi ja šablooni abil nahale kanda.

Päikesekillu perekeskuse majahaldjas Aili Velbaum ütles, et nad proovivad klientide soovidele vastu tulla – sellest sügisest on valikus ka Monster High' nukuks kehastunud tegelane. ERAKOGU

Suhkruvatt ja koletisnukk

Üks Viljandi peopaiku on veel Päikesekillu perekeskus. Seal peetakse hüppamisest tähtsamaks loomingulisust. Nii näiteks pole keskusel juhatajat, vaid on majahaldjas, Aili Velbaum.

Tema sõnul on sügiskuudel igal nädalavahetusel üks-kaks sünnipäeva. Terve maja rentimine kolmeks tunniks maksab 50 eurot.

«Meie soovime, et kõigil, ka puudust kannatavatel peredel, oleks võimalik pidu pidada. Seepärast on meil rahaga võrdne maksevahend vabatahtlik töö,» lisas Velbaum.

Hind sisaldab ka väljavalitud tegelast, kes peo ajal lastega mängib: alates kõigile tuttavast Pipist kuni praeguse mänguasjamaailma moeröögatuse, koletiste koolis käiva Monster High' nukuni. Nagu nentis Velbaum, üritavad nad vastu tulla klientide soovile. Ju siis on Väike My ja Barbie juba lahjaks jäänud.

Päikesekillu perekeskusel on välja pakkuda ka suhkruvatimasin ning mängukonsool Xbox.

Just seal tähistas hiljuti oma tütre viieaastaseks saamist Diana Meltsa. Tema arvates on Viljandis suhteliselt vähe võimalusi midagi erilist korraldada, aga saab siiski hakkama.

«Meil on väga kitsas elamine ja lapse sünnipäev sellisel kehval ajal, et väljas ei saa seda pidada,» tunnistas ta vajadust rendiruumide järele. Seni on ta lapse sünnipäeva korraldanud ka nukuteatris ja Tembumajas.

Lisaks ruumile on laste sünnipäeval Meltsa meelest tähtis, et keegi tegevust juhiks. Teatris oli see olnud kloun, keda mõni laps algul kartis. Päikesekillu Pipi võitis seevastu kohe peoliste südamed. Tembumajas oli Meltsa sõnul küll kena interjör, aga paljud mänguasjad katki ja kulunud.

Kuue- ja üheaastase tütre ema Annika Kirsimäe leidis samuti, et Viljandis pole kohti, kus lastele pidu korraldada või niisama mängimas käia, just ülearu. Nii on tema kahel viimasel aastal kasutanud Mulgimadina teenuseid, kust on tellinud suurema tütre sünnipäevale, mis on mai lõpul, batuudi. Pere pesamuna elu esimese sünnipäevapeo korraldas Kirsimäe aga novembri algul Mulgimadina abiga Uusna külamajas, kust ei puudunud lisaks värvikirevale batuudile ka vana hea kartulisalat ja viinerid.

SÕLTUVUS

Alkohoolik on oma murega enamasti üksi

LIIA VELMAN,
kaasaelaja

Tahan jagada oma sõprade lugu nende võitlusest perepea alkoholi küüsist päästmise nimel. Nägin seda aastaid kõrvalt ja elasin perekonnale kannatuste rajal kaasa.

Kõige kurvem on siinjuures, et Eestis pole kuigi lihtne isegi oma raha eest ja sõltlase soovil vajalikku meditsiinilist ja psühholoogilist abi saada.

Kainet momenti enam ei olnud

Selle loo peategelane on 47-aastane Toomas, kes hakkas kümmekond aastat tagasi paari hea tuttava eeskujul stressi maandama igaõhtuse napsiga. Aja jooksul annused vähehaaval suurenesid, sest väike kogus enam ei lõõgastanud. Läks veel veidi aega ja tekkis vajadus ka päeval pisut rüübata, et lahti saada seletamatust ärevustundest ja värinast, mis takistasid normaalset töötegemist ja suhtlemist.

Lõpuks oli Toomas jõudnud sinnamaale, et kainet hetke enam ei olnudki. Muidugi mõista tõi see kaasa roolijoodiku staatuse koos kopsaka trahvi ja juhiloast ilmajäämisega. Viinapudel oli pidevalt käepärast, lõpuks isegi voodi kõrval, sest ka öösel ärgates tekkis mõnikord vajadus peletada hirmutavat ängistust ja värinaid.

Elu muutus õudusunenäoks. Töö juures tekkis pahandusi ning pereliikmed olid ahastuses, sest kooselu pidevalt purjus inimesega tundus kui põrgu.

Toomas ise oli väga õnnetu, nuttis sageli ja tundis ennast maailmas üleliigsena. Alkoholist loobumise vajadust ta ei eitanud ning muudkui lubas perele, et teeb seda kindlasti. Vahetevahel üritaski, kuid ei suutnud.

Viimases hädas hakkasid pereliikmed ravivõimalusi otsima. Interneti kodulehekülgedel reklaamivad oma teenuseid näiteks meditsiinikeskus Kordamed ja Wismari haigla Tallinnas, samuti A-kliinik Tartus. Kõigi nende tutvustusi lugedes jääb mulje, et sõltuvusest vabanemise abi on tagatud alates esmasest joobest väljatoovast tilgutiprotseduurist ning lõpetades edasise psühhoteraapiaga.

Järelepärivale meilile tuli vastus ainult Kordamedist, kuhu mindigi vastuvõtule. See piirdus vaid paaritunnise unerohu mõju all tehtud tilgutiprotseduuriga. Ei mingeid soovitusi psühhoterapeudi poole pöörduda!

Lootuste purunemine Wismari haiglas

Sõltuvus ei kadunud kuhugi. Pärast mõnda aega kestnud tulutuid loobumiskatseid sai uueks lootuseks Wismari haigla, mille kodulehel anti teada, et seal tegelevad patsiendiga ka psühholoogid ja psühhiaatrid.

Tegelikkus osutus taas teistsuguseks. Patsient võetakse haiglasse paariks päevaks. Suure osa ajast veedab ta uinutitest uimasena tilguti küljes olles ning seejärel saadetakse ta koju.

Kui pereliikmed telefoni teel haiglaga ühendust võtsid, lootes kuulda psühhiaatri ja psühholoogi arvamust ning plaane edasise ravi kohta, kuulsid nad vastuseks, et need spetsialistid haiglas olevaid patsiente ei külastagi. Nemad töötavad hoopis eraldi osakonnas ning patsiendil tuleb pärast haiglast väljasaamist omal algatusel sinna pöörduda.

Miks see nõnda on, jääb arusaamatuks, sest tõeliselt abi sooviv inimene on valmis maksma kõige eest ja patsiendile psühhoteraapilise abi võimaldamine oleks ju haiglale lisatulu.

RAVI

Lisaks Viljandi haigla psühhiaatriakliinikule ravitakse sõltlasi piiratud mahus ka Tartu ülikooli psühhiaatriakliinikus.

Toomase pereliikmete kogemuse põhjal tundub, et selle haigla põhifunktsioon on inimese joobest väljatoomine, mitte tema abistamine sõltuvusest vabanemise teel. Küllap on just nõnda tulusam, sest paljud Wismari patsiendid käivad regulaarselt kainenemas. Ja need, kelle pereliikmed poolvägisi kohale toovad, sageli ei tahagi kaineks saada. Nad kasutavad haiglas hoopis teadmata päritolu isikute teenust, mis seisneb salaja ravialustele viina müümises.

Toomas seda teenust ei kasutanud. Tema tahtis tõepoolest terveneda. Pereliikmete palvel ei kirjutatud teda pärast tavapärast paaripäevast ravi haiglast välja, et organism harjuks olema alkoholita ning sugulased saaksid samal ajal ajada edasise ravi asju kusagil psühhiaatriahaiglas.

Pärast tungivat pealekäimist ja ettemaksu tegemist saadeti psühholoog lõpuks palatisse. Sellest ei olnud aga kasu, sest patsient oli unerohust uimane ega suutnud temaga vestelda.

Lõpuks õnnestus haiglaravile saada

Seekordsed jõupingutused lõppesid siiski õnnestumisega. Praeguseks on Toomas poolteist aastat kaine olnud ja tema elukvaliteet on hoopis teine. Selleni jõudmisel oli suur abi Viljandi haigla psühhiaatriakliinikust, kuhu Toomasel õnnestus ravile pääseda kohe pärast Wismarist lahkumist.

Igal sõltlasel aga ei ole lähedasi, kes teda nii-öelda käekõrval talutavad. Ideaalis võiks olemas olla säärane raviasutus, kus oleksid ühendatud organismi esmane alkoholist puhastamine ja sellele järgnev psühhoteraapia, ilma et patsient vahepeal haiglast välja peaks minema, riskides sattuda taas alkoholi tarvitamist soodustavasse keskkonda.

Psühhoteraapia peaks olema haigla iseenesestmõistetav pakkumine, sest psüühilises madalseisus inimene ei ole suuteline ise edasise ravi võimalusi otsima.

Kui piinast päästab vaid uus naps

Oleme harjunud alkoholisõltlastele viltu vaatama ja ütlema hukkamõistvalt: «Ah, ta ei tahagi joomist maha jätta, talle meeldibki joodik olla.»

Viljandi haigla psühhiaatriaosakond Jämejalal on kogemuste põhjal Tartu ülikooli psühhiaatriakliiniku kõrval üks väheseid raviasutusi, kus aidatakse alkoholisõltuvusest lahti saada.

Küllap leidubki selliseid, kellele meeldib. Aga kõiki inimesi ei saa mõõta ühe puuga. Mõni langetab elu muutva otsuse ja loobub alkoholist päevapealt, teine ei suuda seda kogu püüdmisest hoolimata.

Mõni ei ole psüühiliselt küllalt tugev, mõnel on füüsiline sõltuvus nõnda suur, et igapäevast alkoholiannust saamata muutub enesetunne kohutavaks. Kainusega kaasnevad iiveldus, oksendamine, higistamine, värisema panev nõrkus- ja külmatunne, sügav masendus, unehäired, seletamatu hirm ja ärevus, enesetapumõtted ning muud nähud tekitavad sellist piina, et nendest pääsemiseks haaratakse ainsa päästerõngana viinapudel.

Lühikeseks ajaks enesetunne paraneb ja siis algab kõik otsast peale. Sama efekti saavutamiseks on vaja üha suuremat annust. Inimene ei kontrolli enam mõistusega, miks või millal ta joob. Ta lihtsalt ei suuda ilma.

Sõltuvus on enamikule alkohoolikutele liiga suur probleem, et sellega üksi toime tulla. Ei piisa mõistmisest, et ainus tagasitee normaalsesse ellu on viinast loobuda. Tuleb üle elada piinarikas võõrutusperiood, millega üksnes vähesed suudavad iseseisvalt hakkama saada. Enamasti läheb tarvis arstiabi.

See kõik pole nii lihtne, kui kõrvalseisjatele paistab. Tavaliselt ei suuda pidevalt joobes olev inimene ise otsust langetada. Seega on vaja lähedast inimest, kes ta sõna otseses mõttes käekõrvale võtab ja raviasutusse viib. Ning lõpuks ei päästa niinimetatud viinaravi-asutused tegelikult sõltuvusest. Seal ainult puhastatakse tilguti abil organism veres ringlevast alkoholist ja siis saadetakse patsient tavapärasesse elukeskkonda tagasi.

Füüsiline sõltuvus ei kao paari tunni ega isegi mitte paari päevaga ning enamik protseduuri läbiteinutest satub uuesti nõiaringi, sest organism nõuab oma doosi.

Nii ei teagi alkohoolik, mida edasi teha, ja asub võõrutusvaevusi leevendama ainsa vahendiga, mida ta teab toimivat – alkoholiga. See, mida ta tegelikult vajab, on hoopis keskkonnavahetus, täpsemalt raviasutus, kus ta saaks pikemat aega spetsialistide hoole all ahvatlustest eemal olla ja kus oleks sedavõrd meeldiv õhkkond, et tal tekiks taas soov elada normaalset elu.

Praegu on ainus selline koht psühhiaatriahaigla, kuhu aga ei võeta vastu joobnud olekus inimesi. Vähestel õnnestub siirduda sinna kohe pärast tilgutiravi ning ega sellise nimega haiglasse omal algatusel minekuks eriti soovi tekigi. On vaja taganttõukajat, toetajat, kättpidi talutajat, võib-olla isegi sundkorras viimist. Enamasti on aga alkoholik oma murega üksi.

Alkoholism areneb lõpuks staadiumini, kus selle all kannatajal peab pudel kogu aeg käepärast olema. Rüübata on vaja isegi öösel ärgates, et saaks uuesti uinuda.

2 × ELMO RIIG

24 tundi VABA AEG

Toimetaja KAIE MÖLTER, 433 0041, sakala@ajaleht.ee. Kuulutused tel 433 0062, kuulutused@sakalakirjastus.ee

TEATER

Viljandi nukuteatris saab täna kell 11 vaadata lugu «Hiir, mutt ja langev täht». Lossi tänav 31. Tel 433 4295 ja 5341 9815.

Ugala kohvikus leiab täna kell 19 aset «Teatraarium». Vaksali 7, Viljandi. Tel 433 0777.

KONTSERT

Karksi valla kultuurikeskuses on täna kell 18 Lõuna-Eesti regiooni muusikakoolide õpilaste ja õpetajate kontsert. Viljandi maantee 1, Karksi-Nuia.

KINO

Männimäe salongkinos linastub täna kell 18 eesti film «Mandariinid» ja kell 20 «Kertu». Lisainfo veebist www.mannimaja.ee, Riia maantee 52d, Viljandi.

ÜRITUSED

Kohvikus Fellin leiab täna kell 20 aset «Proosa». Kauba tänav 11 / Tasuja plats 1, Viljandi.

Viljandimaa pensionäride ühenduse liikmed kogunevad kohvikuklubis 22. novembril kell 15 Eha tänav 4, Viljandi. Tantsime ja ootame külla kadrisid. Mõnusat kohvitamist!

Sakala keskuses leiab 22. novembril kell 11 aset kursus teemal «Käsitöönäituse kujundamine». Juhendaja on tuntud tekstiilikunstnik-kujundaja Kadi Pajupuu. Info ja registreerimine telefonil 529 0617 või e-posti aadressil rahvakunst@hot.ee. Klubi Ajaratas õhtu toimub kell 18.30 ansambliga Treffunks. Tallinna tänav 5, Viljandi.

Päikesekillu perekeskuses leiab 22. ja 29. novembril kella 18.30–20 aset igavese tervise ja nooruse saladuse kursus «Viis tiibetlast». Õpime selgeks viis tiibeti buda munkade harjutust, mis muudavad sind reipaks ja energiast pakatavaks. Harjutused ei nõua erilist painduvust ega jõudu. Kursus koosneb kahest osast, soovitav on osaleda mõlemal reedel. Osalustasu 6 eurot. Juhendab Piia Kelner. Info ja registreerimine 534 92361 või enesearendamine@gmail.com. Posti tänav 24, Viljandi.

Pensionäride ühenduse sügispidu toimub 23. novembril kell 14 Sakala keskuses ansambliga Taas Virumaalt. Info telefonil 5645 4755. Tallinna tänav 5, Viljandi.

Karksi valla kultuurikeskuses on 23. novembril kell 11 mulke oma ülikuul. Viljandi maantee 1, Karksi-Nuia.

Kaarli rahvamajas on 23. novembril kell 18 Õisu sovhoosi ja sovhoostehnikumi vanade aegade mälestuseks lõikuspidu. Õhtut sisustab Boris Lehtlaan.

Karksi valla kultuurikeskuses on 24. novembril kell 15 üritus «Kadrid lähevad küladesse külla». Viljandi maantee 1, Karksi-Nuia.

Karksi valla kultuurikeskuses toimub 26. novembril kell 13 kodanikupäev. Viljandi maantee 1, Karksi-Nuia.

Sakala keskuses leiab 13. ja 14. detsembril aset 18. käsitöömess. Kauplema oodatakse käsitöömeistreid ja talutoiduvalmistajaid üle Eesti. Info telefonil 529 0617 või e-posti aadressil rahvakunst@hot.ee. Tallinna tänav 5, Viljandi.

NÄITUSED

Viljandi raamatukogu trepihallis on avatud näitus «Viljandlased Jaan Rieti fotodel», **linnagaleriis** 30. novembrini Viljandi õpilaste korraldatud eesti tänapäevase kunsti näitus «Rohukõrrest maailma lõpuni», **lasteosakonnas** on Viljandi Kaare kooli õpilaste näitus «Kaluriküla õpilaste silmade läbi». Makettide valmistamist juhendas õpetaja Harri Künnapuu. 7. detsembrini on **lasteosakonnas** näitus saksa lastekirjandusest «Tule tutvu Väikese Nõia, Lotte, Salaagent Mõrrise, Ärbi, Ottokari, Krabati ja teiste vahvate tegelastega». **Lugemissaalis** aasta lõpuni «Kaks karismaatilist viljandlast: Siim Mandre 100 ja Anton Suurkask 140» Tallinna tänav 11/1. Tel 433 8660.

Karksi valla kultuurikeskuse sinises saalis saab novembri lõpuni vaadata Viljandi maakonna kunstnike loomingu sügisnäitust. **Teise korruse fuajees** ootab huvilisi Remo Savisaare loodusfotode näitus, mis jääb avatuks novembri lõpuni. Viljandi maantee 1, Karksi-Nuia.

Kondase keskuses on 1. detsembrini Seaküla Simsoni skulptuurinäitus «Paugutaja Seakülast». 12. detsembrini on avatud Resa Tiitsmaa näitus «Mõttemängud nukkudega». Püsiekspositsioonis on Paul Kondase maalilooming Viljandi muuseumi kogust. Pikk tänav 8, Viljandi. Tel 433 3968.

Sakala keskuse jalutussaalis on Teet Lindma juubelinäitus «Tagasivaade», mis jääb avatuks 12. detsembrini. **Sammassaalis** on avatud Viljandi kultuurimaja ajalugu tutvustav näitus, mida saab vaadata 12. detsembrini kokkuleppel administraatoriga. Tallinna tänav 5, Viljandi.

Suure-Jaani külalistemajas on 30. novembrini Vilja Prometi meremaalide näitus «Merele truu». Ilmatari tänav 3-a. Tel 551 5932.

Abja kultuurimaja esimese korruse fuajees avatud 10. detsembrini Viljandi puuetega inimeste kunstiringi näitus «Rõõm värvidest», Pärnu maantee 28, Abja-Paluoja.

Viljandi muuseumis on näitus kirikusümbolitest «Igaviku märgid – sümbolitesse talletatud tarkus». Johan Laidoneri plats 10. Tel 433 3316.

Viljandi maavalitsuse teise korruse fuajees Peeter Kümmeli fotonäitus «Inimesed ajahetkes». Vabaduse plats 2, Viljandi. Tel 433 0400.

Uku keskuse teisel korrusel saab vaadata fotonäitust «Vana foto jälgedes», kus ammustel aegadel tehtud fotode kõrval on Enn Loidi uued pildid, millel on kujutatud sama paik tänapäeval. Tallinna tänav 41, Viljandi.

NIMEPÄEV

Tänased nimepäevalised on Pilvi ja Pilve.

RISTIKU RISTSÕNA

ISLAMI VAIMULIK	HIMU	MAAPIND	KINGA-KONTS	INFO-AGENTUUR	EESTI KUNSTNIK	SEEMIS-NAHK	SUVI (MURDES)	KAHMAMA	MEETER	SAARESTIK	JÄRV LÄÄNE-KRIMMIS	E. OLÜMPIA-VÕITJA	ÜLIMA ÕNDSUSE SEISUND	DETAIL	LÄHEDASED	HOBUSE TUBA TALLIS
						PUKSIIRIS						SÕIMU-SÕNA				
HAPPE-SISALDUS									TÕMBEJÕUD / TERVENEMA							
EESTI NÄITLEJA				KOOREKIHT / SULAKIVIM						0,2 GRAMMI / ARUKAS						
... BLOMKVIST / JAAPANI KEELPILL							AJEND / ITAALIA HELILOOJA							KOHUSE-TÄITJA / SOOME-UGRI RAHVAS		
JÕGI EESTIS					CABO VERDE PEALINN / PAABULIND						KOERANAEL / E. SPORDI-REPORTER (IN.+N)					
OLÜMPIA-MÄNGUD			LENNU- / EUROOPA LIIT					BRASIILIA REAAL / PLAAN; SKEEM				KAUKAASIA ELANIK / HÕIMURAH-VA LIIGE				
															MAGUS-ARMAS	
E. KIRJANIK						TÕRS / MÜTS				PIIMA-ELUND / KÕHETU					SEKUND / KALDPINNAL LIBISEMA	

PRANTSUSE KIRJANIK	SOOME ON ... MAA	KUIDAS	AMPER	TUNTUD LASTEARST	JA TEISED	ÜHEHÄÄLNE KOOSKÕLA	NORRA KROON	LÕHNAAINE KONTSENT-RAAT
	VENE HELILOOJA							
			RAHVUS / TERITAMA					
					VÕÕRTÄHT / NAISENIMI			
TOOTSI HAIGUS / MAO-							EKSA- / E. ENDINE TELEMEES	
		LIIT / OKEI!						
				KALKUNI LOKUTI / DETSI-				
	HELITÖÖ OSA							

PIKO- / KUHUGI VALGUNUD VEDELIK (MED.) / MÄRKSA / KAUNIS / NURISEMINE

PÄIKESE-LOOJANG / TEADUS RELIGIOONIST / ETTURIST TUGEVAM MALEND

...VALGUS / RUMEENIA HELILOOJA / E. KIRJANIK / ON UNEMATIL KAASAS / VILJATU

RÖGIN / TARMUKAS / NAISENIMI

KÕRGPUNKT / KEHATEMPERATUURIL / ISSANDA AASTAL (LD. K.)

PUIDUMASSI KUUPMEETER / EAKAM / AASTA / INGL. K. EESSÕNA / VOLT

LAVA / ARSTIMINE

SPORT

Toimetaja MADIS LUIK, 433 0042, madis.luik@ajaleht.ee

3:0

Viljandi jalgpalliklubist Tulevik sirgunud 20-aastane Karol Mets tegi teisipäeval debüüdi Eesti rahvuskoondises, kui too alistas võõrsil peetud sõpruskohtumises 3:0 Liechtensteini. FC Flora palgal olev kaitsja Karol Mets viibis väljakul kogu kohtumise.

MAADLUS

Raskekaallane ihkab tagasi kodusele troonile

MADIS LUIK
madis.luik@ajaleht.ee

Pärast pettumust valmistanud tulemust mullustel Eesti meistrivõistlustel on Viljandi Tuleviku vabamaadleja Ragnar Kaasik seadnud endale uued sihid.

Kui eelmisel hooajal tõmbas Eesti meistrivõistlustel teiseks jäämine Kaasiku soovile pürgida rahvusvahelistele tiitlivõistlustele kriipsu peale, siis tänavu loodab ta end nii koduses kui rahvusvahelises konkurentsis tõestada.

«Selleks et Euroopa ja maailmameistrivõistlustele trügida, on aga kõigepealt vaja tulla Eesti meistriks,» rõhutas Kaasik. «Praegu treeningi eeskätt selle eesmärgi täitumise nimel.»

Mõni kuu väldanud võistlushooaega on Paistu vallast pärit enam kui 120 kilo kaaluv Kaasik alustanud paljulubavalt. Ta on juba edukalt osalenud kolmel rahvusvahelisel turniiril: novembris täiendas ta oma medalivarna Riiast, Viljandist ja Soomest toodud kullaga.

«Algus on tõepoolest olnud hea,» tunnistas detsembris 25-aastaseks saav maadleja, kes on praegu sporditegemise elus esikohale seadnud.

Treeninguid pole ta oma sõnul mullustega võrreldes kuigi palju muutnud ja ka koormused pole väga palju kerkinud. Edu taga arvas ta olevat kaht ettevalmistuste perioodi jäänud treeninglaagrit Venemaal.

«Raskekaalus on Eestis võrdlemisi lahja konkurents, arvestatavaks võib seda pidada ehk vaid Eesti meistrivõistlustel. Seetõttu tulebki otsida võimalusi osaleda treeninglaagrites ja rahvusvahelistel turniiridel,» rääkis Kaasik.

Nagu ta ütles, on tema esimene ülesanne saada Eesti meistri tiitel ning järgmine pääseda Euroopa meistrivõistlustele ja seal hästi esineda. «Eks seejärel paista, millised on võimalused ja väljavaated maailmameistrivõistlustel kaasa teha.»

Eesti täiskasvanute vabamaadluse tiitli omanikud selgitatakse välja tuleva aasta 22. veebruaril Viljandi spordihoones. Aprillis peetakse Soomes Euroopa meistrivõistlusi ja maailmameistrid selguvad septembri algul Usbekistanis.

Ragnar Kaasik on novembris võidutsenud kolmel rahvusvahelisel turniiril. Tema praegune eesmärk on võita Eesti meistri tiitel ja pääseda aprillis Soomes peetavatele Euroopa meistrivõistlustele. MARKO SAARM

Tuleviku mehed naasid Soomest auhinnaga

VALDEKO KALMA,
Tuleviku maadlusklubi president

Tuleviku vabamaadlejad Ragnar Kaasik ja Sten Orav osalesid Soomes tugeva tasemega rahvusvahelisel turniiril «Helsinki Open» ning Kaasik saavutas esimese ja Orav teise koha.

Raskekaallane Ragnar Kaasik alustas turniiri seljavõiduga lätlase Olegs Nadobnikovsi üle. Teises kohtumises pani Paistu vägilane laelampe lugema rootslase Johan Storgärdi.

Esikohta selgitavas kohtumises läks Kaasik vastamisi oma vana tuttavaga rahvusvahelistelt turniiridelt ning Eesti ja Soome maavõistlustelt, Soome koondislase Janne Kärhäga. Ta alustas aktiivselt ja teenis kohtumise algul tehnilise punkti. Üllatusena tegi kohtunik talle aga passiivse maadluse eest hoiatuse, millega seis viigistus.

Oli selge, et peale vastase tuleb Kaasikul end tõestada ka kohtunikele. Nimelt hindasid nood Soome maadleja tegevust mitte just eriti ohtlikes situatsioonides kahel korral kolme punkti vääriliselt. Paistu vägilane jätkas aga maameheliku visadusega, hoides vastast surve all ja võites tehnilisi punkte. Kui kohtumine lõppes, pidi Soome tiim tunnistama eestlase 9:7 punktiparemust.

Sten Oraval piisas turniiri kergeimas kehakaalus alla 55 kg vaid ühest kohtumisest, et hõbemedal teenida. Tema ainus konkurent oli Soome koondislasest võõrleegionär Fatos Dumrmishi.

Nagu Eesti ja Soome maavõistlusel, ei suutnud viljandlane aktiivsele ja kohati nahaalsele vastasele vastu seista.

Noored panid Põltsamaal edukale sarjale punkti

VALDEKO KALMA,
Tuleviku maadlusklubi president

Laupäeval maadlesid noored Põltsamaal seeriavõistluse «Nublust Nabiks» finaaletapil ning Viljandi spordikooli õpilased tõid koju neli kuld-, neli hõbe- ja viis pronksmedalit.

Klubisiseste konkurentide Tristan Aleksandrovi ja Max Hristjuki vastasseis kehakaalus alla 26 kg lõi lõkkele juba esimeses maadlusringis. Kui kolmel viimasel võistlusel oli suutnud end maksma panna Hristjuk, siis seekord võttis 7:5 punktivõidu Aleksandrov, lükates koolivenna kaotajate ringi, kus kõrgemaks saavutuseks saab olla pronksmedal.

Järgnevas poolfinaalkohtumises võitis Tristan Aleksandrov oma vastase ülekaalukalt ja jõudis esikohakohtumisele Nikolai Tarassoviga Kohtla-Järvelt. Klubi Kuldkaru esindaja ei suutnud viljandlase survele vastu seista ning lõpptulemuseks märgiti Aleksandrovi seljavõit ja viienda etapi esikoht.

Max Hristjuk jätkas kaotajate ringis võidukalt, seljatades kolmandat kohta selgitavas matšis oma vastase kiirelt.

Villem Jamnes valitses finaaletappi kehakaalus alla 47 kg. Veidi hõlpsamaks muutis tragi noormehe elu see, et üks tema põhikonkurent Kevin Ervald tegi seekord kaasa raskemas kaalus. Jamnesel piisas etapivõiduks kolmest ülekaalukast võidust.

Nagu öeldud, pani Kevin Ervald end Põltsamaal proovile kehakaalus alla 53 kg. Ehkki tema vastaste kaal oli mõnevarra suurem, ei suutnud ükski neist lõpuni vastu pidada ja ta vormistas taas ülekaalukalt esikoha.

Kehakaalus alla 73 kg olid võistlustules kaks Viljandimaa noormeest, Kenert Tamm ja Kevin Aas. Kenert Tamm jõudis esikohakohtumisele ühe punkti ja ühe seljavõiduga. Kevin Aas alustas eelringides bravuurikalt, seljatades kiirelt kaks vastast. Treeningukaaslaste vahel peetud esikohaheitlus osutus täpsemaks ja aktiivsemaks Kenert Tamm.

Ühe hõbemedali tõi Viljandi poistest koju Aleksei Agešin kaalus alla 66 kg, saanud ühe võidu ja ühe kaotuse. Samuti oli teine Kaupo Kruusimäe kaalus alla 35 kg. Tema kontole jäid kaks seljavõitu ja üks kaotus.

Väga tublilt esines treener Jaan Varese käe all harjutav Tarvastu tütarlaps Kelly Jõgi. Tema pidi hõbeda võitmiseks alistama kolm vastast – maksimaalsest tulemusest jäi puudu võit tapalanna Marta Pajula üle.

Pronksmedaliga lõpetasid Max Hristjuk, Rene Talts, Richard Käosaar, Kevin Suur ja Aigar Mark. Viiendad olid Kardo Tamm, Kardo Karu ja Danil Vidanov ning tütarlaste turniiril Külli Jõgi.

Noorte võistlussarja «Nublust Nabiks» hooaja kokkuvõttes jõudsid Viljandimaa noortest 12 parema ehk auhinnatute sekka Max Hristjuk, Kevin Ervald, Kevin Aas, Aleksei Agešin ja Villem Jamnes.

Eesti kõige suurema osavõtjate arvuga maadlusvõistlusel teenis tänavu viie etapiga punkte koguni 211 noormaadlejat. Tütarlaste arvestuses oli hooajal osalejaid 27. Kahjuks jäi Viljandimaa edukaimana neljandaks reastunud Kelly Jõgi napilt ilma kolmele esimesele väljaantud eriauhinnast. Külli Jõgi paigutus tabelis 12. ja Kristiina Sild 16. kohale.

Sakala.

Tartu t 8, 71020 Viljandi
Üldtelefon 433 0040
Faks 433 4275
Internet: http://sakala.ajaleht.ee/
e-post sakala@ajaleht.ee
Reklaami telefon 433 0063,
faks 433 0080
Kuulutuste faks 433 0066
e-post reklaam@sakalakirjastus.ee,
kuulutused@sakalakirjastus.ee
Klienditeenindaja-sekretär
Marge Ira 433 0040
Peatoimetaja Hans Väre 433 0050
Peatoimetaja asetäitja
Marko Suurmägi 433 0042
Vanemtoimetaja
Rannar Raba 433 0051
Toimetajad
Maarja Möldre 433 0082
Anu Arak 433 0082
Arvamustoimetaja
Karl-Eduard Salumäe 433 0048
Reporterid
Aivar Aotäht (uudised) 433 0085
Ketlin Beljaev (uudised) 433 0054
Margus Haav (kultuur) 433 0046
Madis Järvekülg (uudised) 433 0084
Sigrid Koorep (uudised) 433 0049
Madis Luik (sport) 433 0043
Sten Mahov (tarbija) 433 0052
Kaie Mölter (uudised) 433 0041
Üllar Priks (uudised) 433 0044
Tiina Sarv (kultuur) 433 0047
Egon Valdaru (uudised) 433 0053
Fotograaf Elmo Riig,
Marko Saarm 433 0057
Korrektorid Kadri Soon,
Tea Raidsalu 433 0056
Kujundusjuht Ain Kivilaan 433 0058
Küljendus Piret Holtsmann,
Katri Henga 433 0055
Reklaamitoimetuse peaspetsialist
Merlin Muts 433 0063
Müügispetsialistid
Airi Janke 433 0060
Monika Schults 433 0064
Kuulutuste ja ajalehe tellimuste vastuvõtu klienditeenindaja
Andra Tetsmann 433 0062
Kujundaja Imbi Padrik 433 0081
Küljendaja-kujundaja
Liina Valt 433 0081
Korrektor Gitta Lilienthal 433 0083
Finantsjuht
Pilvi Sume 447 7099
Raamatupidajad
Kaie Liiv 433 0065,
Meeli Eismann 433 0068

Kuulutuste vastuvõtt tööpäeviti kella 9—17, lõuna kella 13—13.30. Järgmise päeva ajalehte kella 12-ni. Sakala ilmub viis korda nädalas. Väljaandja AS Ühinenud Ajalehed. Juriidiline aadress Gildi t 1, 51007 Tartu. Postiaadress Rüütli t 14, 80010 Pärnu.
Toimetus käsikirju ei tagasta ja võtab endale õiguse neid lühendada. Välisautorite honorarid kantakse üle pangakontole üks kord kuus järgmise kuu 6. kuupäeval.
Kõik ajalehes Sakala avaldatud artiklid ja fotod on autoriõigusega kaitstud teosed, mille reprodutseerimine, levitamine ning edastamine mis tahes kujul on ilma AS-i Ühinenud Ajalehed kirjaliku nõusolekuta keelatud.
Trükitud Kroonpressi trükikojas. Tiraaž 8828

Kaebuste korral ajalehe sisu kohta võite pöörduda pressinõukogusse, pn@eall.ee või telefon 646 3363.

Teisipäeval ei sündinud Viljandis ühtegi last.

135 AASTA EEST

Sakala, 18. XI 1878

Peeter Peterson surnud. Meile on teada antud, et Peeter Peterson, kes Holstres sündinud on ja Tartu uniwersiteedi peal studeeris, aga siis kodumaalt ära wiidi, Borissoglebski linnas 17. Oktobril õhtu siit ilmast ära on lahkunud. Tambowi linna Uspenski surnu-aida on teda siis Lutheruse usuliste jausse 23. Oktobril igaweste puhkama pandud. Wist saawad kõik isamaa pojad waimus selle mehe haua ääres leinama.

Kuulutuste vastuvõtt tööpäeviti kl 9–17, lõuna kl 13–13.30. **Tel 433 0062, faks 433 0066, e-post andra.tetsmann@ajaleht.ee**. Kuulutuse tellimine internetis **http://kuulutus.ajaleht.ee**

Sakala.

Terve Viljandimaa loeb!

Sul on kodus midagi, mida sa enam ei kasuta -
aga ära visata ka ei raatsi ...

ÄRA MURETSE!

Ajalehtedes Sakala, Pärnu Postimees, Järva Teataja,
Virumaa Teataja ja Valgamaalane ilmub

IGAL LAUPÄEVAL RUBRIIK «KASUTATUD ASJAD»,

kus kasutatud asjade müügikuulutuse tähemärgi hind on vaid
1 sent ja pildi lisamine TASUTA!

Kuulutusi võetakse vastu E–R 9–17 Sakala toimetuses Tartu tänav 8 I korrusel
või e-postiaadressil kuulutused.sakala@ajaleht.ee. Info telefonil 433 0062.

Renlog
Raieõiguste ja metsakinnistute ost.
Tel 517 4303,
argo@renlog.ee,
www.renlog.ee

Metsapartner OÜ
- Metsamajanduskavade koostamine
- Metsamaterjali ost
- Raie ost
- Metsakinnistute ost
- Metsa istutamine
- Abi metsanduslike toetuste taotlemisel

Tel 5343 0433, kristjan@metsapartner.eu
www.metsapartner.eu

SÕIDUKID

Ostame sõidu- ja maastikuautosid. Tel 5555 8120.

TEENUSED

Autoklaaside müük, paigaldus ja parandus, ka kaskokindlustuse juhtumid. OÜ Car-Fix, Riia mnt 54b, tel 433 7789, carfix@carfix.ee.

OÜ Enberg T.E.
Paistu 3-a, Viljandi
Tel 434 9090
Avatud E–R 8–17

AUTOREMONT
Vajaduse korral tuleme ise autole järele. Kui tööd on tehtud, toimetame sõiduki teile sobivasse kohta.

LIISI JÄRELMAKS
LIISI REMONT JA SÕIDA!

AUTOVARUOSAD
otse maaletoojatelt
LIQUI MOLY
LUKKSEPA-TÖÖD
MOTUL
Mobil
VEERMIKU KONTROLL tasuta!
Castrol
wolf
Ostes õli ja õlifiltri meilt, on õlivahetus tasuta!

Ehitus- ja remonditööd. Tel 5694 8039.

Ehitustööd. Tel 5619 7858.

Ehitustööd. Tel 5694 0590.

Kaardid ennustavad. Tel 900 1727, h 1,09 €/min.

Katused, fassaadid ja viimistlustööd. Tel 5352 9476.

Metallitööd. Trepid, piirded. Tel 517 5265.

Ohtlike puude langetamine. Tel 504 7811.

Puur- ja maaküttekaevude tegemine, pumpade ja septikute paigaldus. Vee-, kaeve- ja kanalisatsioonitööd. Tel 521 7415, www.baltipuurkaev.ee.

Põrandad, seinad, laed, uksed, aknad, trepid jne. Garantii. Tel 5366 9108, A1 Ehitusviimistlus OÜ.

Raieteenus saemeestega. Tel 5345 2279.

Soojustamine puistevillaga. Tel 5665 0604, 502 0066.

Virtsapütt. Tel 518 5879.

Üldehitustööd vundamendist lõppviimistluseni, ka metallkonstruktsioonil. Tel 5556 6995, 5649 2353.

TÖÖ

Ehitusmehele töö ja elamine talus. Tel 5821 6900.

Mahe Pagar OÜ võtab seoses uue poe avamisega Viljandi Centrumis tööle pagari-kondiitri. Asjalikule väljaõpe. Tel 5818 1866, mahepagar@gmail.com.

Vajame halumasina operaatorit. Tel 5679 7034.

PÕLLUNDUS

Müüa toidukartuleid «Laura» ja «Fontane» 0,25 €/kg. Tel 516 5187.

MÜÜK

Müüa ehituslikku saematerjali ning voodri- ja põrandalaudu. Vedu tasuta. Tel 528 2268.

Kuivad ja märjad küttepuud. Tel 502 9596.

Kuivad lepaklotsid 40 l võrgus, 1,50 € võrk. Tel 5828 9919.

Kuivad pakitud kütteklotsid. Vedu tasuta. Tel 5383 9215.

Kuiv lepp võrgus. Tel 511 1177.

Küttepuud. Tel 5373 3320.

Müüa lõhutud küttepuid ja kütteklotse 40 l võrkkotis, hind 1,50 €. Tel 5683 0454.

Müüa põranda-, voodri- ja ehituslaudu. Eri laiused. Vedu tasuta. Tel 506 4651.

Pakitud kütteklotsid ja kaminapuud. Vedu tasuta. Tel 433 3130, 523 8503.

Pakitud turba- ja puitbrikett, alusel. Vedu. Tel 433 3130, 523 8503.

Poola eterniit, katuseaknad ja vihmaveesüsteemid (odavad). Tsingitud aiavõrk. Tel 506 3383.

Raassilla rehvitöökojas kõik kasutatud sõiduautorehvid 15–17,50 €/tk. Suur valik kaubiku- ja protekteeritud rehve. Tel 5348 0984, 5682 2632.

Soodsalt puit- ja turbabrikett, kuivad kütteklotsid (lahtised ja pakitud). Vedu. Tel 506 8501, 520 2190.

Lõhutud küttepuud. Vedu. Tel 433 3130, 523 8503.

Toores lepp 25 €/rm. Tel 5563 8552.

Voodrilaud.ee, parim hind. Tel 513 2021.

OST

Ostame kokku kõiki vanu ja antiikseid esemeid. Tasuta konsultatsioon ja vedu. Maksame raha kohe kätte. Tel 5697 9164, www.eestivanavara.ee.

KOOLITUS

Soome tööohutuskaardikoolitus 23. nov, hind 85 €. OÜ Unigo Partners (koolitusluba nr 6240HTM), tel 5661 4656, www.aktuaalkoolitus.ee.

METSAMATERJAL

Metsä Forest Eesti AS ostab kasvavat metsa, metsamaad, palke, paberipuid, küttepuitu ja võsaraiejäätmeid. Tel 511 8671, 509 0200.

KAOTATUD

Kaotatud BMW võtmed Uueveskil. Tel 523 7257. Vaevatasu.

Ao KONSUM MAKSIMARKET

NÄDALALÕPU PAKKUMISED
NELJAPÄEVAST PÜHAPÄEVANI

APELSIN VALENCIA, kg
Zimbabwe,
I klass
0.99

RAKVERE MAITSESTATUD SEAVÄLISFILEE, kg
Eestimaisest lihast,
~1,3 kg
~~6.99~~
3.99
-42%

VICI SUITSUHEERINGA-FILEE ÕLIS
240 g
~~1.55~~
0.95
3.96/kg
-38%

PASTA PRESTO FUSILLI
400 g
~~0.45~~
0.25
0.63/kg
-44%

HELE ÕLU SAKU ORIGINAAL 4,6%
6x0,568 l

Tähelepanu! Tegemist on alkoholiga. Alkohol võib kahjustada Teie tervist.

3.79
1.11/l + pant 6x0.08

PAKKUMISED KEHTIVAD SÄÄSTUKAARDIGA 21. - 24. NOVEMBRINI.
Toodete tavahinnad on Laagri Maksimarketi põhjal 15.11.2013 seisuga. Piltidel on illustreeriv tähendus.

Lahkus meie kallis ema, vanaema, õde ja ämm

LY LAUR

13. IV 1945 – 18. XI 2013

Leinavad lapsed ja vend peredega.

Ärasaatmine laupäeval, 23. novembril kell 11 Pilistvere kirikust samale kalmistule.

Südamlik kaastunne Nikolaile perega kalli isa, vanaisa ja vanavanaisa

VASILI MISJUKI

kaotuse puhul.

Töökaaslased

Südamlik kaastunne Reedale armsa isa

ALBERT JAANSONI

kaotuse puhul.

AS-i Galvi-Linda kollektiiv

Südamlik kaastunne lastele, õdedele ja vendadele peredega

HEINO JÜRISE

kaotuse puhul.

Leinavad Margo ja Kaido peredega.

Mälestan tädipoega

ARNO ROOSMANIT

Avaldan kaastunnet omastele.

Koit perega

Mälestame head ja sõbralikku naabrit

LEIDA VÄRKI

Kaastunne lähedastele.

Salme ja Ants

Mälestame ema, vanaema ja vanavanaema

BRONISLAVA KAJU

10. surma-aastapäeval.

Lapsed peredega

Männimäe külalistemaja *bowling*`u-saalis

SÜNNIPÄEVAPEOD

Peo- ja sünnipäevapaketid suurtele ja väikestele!

Riia mnt 52f, Viljandi.
Tel 435 4844.

LÕBUSAD SÜNNIPÄEVAPEOD

Päikesekillu Perekeskuses!

- peoruumid
- mängujuhid, näomaalijad
- peokorraldus

Asume Viljandis Posti t 24.
Tel 5306 4991,
e-post paikesekild@gmail.com

Kuuenestuudio
www.novinare.ee

Õluteenused
Sünnipäevapeod väikestele daamidele
Tartu t 1a, tel 5607 4933.

www.MULGIMADIN.ee

LASTE TUBASED SÜNNIPÄEVAD BATUUTIDEGA

MULGIMADIN
Tel. 5667 1171
info@mulgimadin.ee
www.mulgimadin.ee

ATRAKTSIOONIDE RENT

DELUX DREAMS

TEHASE VÄLJAMÜÜK

PARGI t 3
R kella 11-17 ja L kella 9-14

KAUPLUSES SAAB OSALEDA MUUSIKAPADJA LOOSIMISES!

SOODUSHINNAGA
BOX TEKID 150 x 200 cm
16,90 €
(hind enne 24,90 €)

SOODUSHINNAGA
TEPITUD PADJAD
50 x 70 cm 3,90€
(hind enne 10,90 €)
60 x 90 cm 5,50€
(hind enne 12,10 €)

SOODUSHINNAGA
KÄTERÄTID
50 x 70 cm
hind alates
1,70€

SOODUSHIND
Ocean Race voodikomplekt 180 x 200 cm
699 €
hind enne 1715 €

www.facebook.com/DeluxViljandi

Ülikooli Apteek

Head pakkumised!

Ortopeedilised sussid Berkemann
alates 59 €

Inhalaator Omron C801
59,77 €

Rulaator
110 €

Pakkumised kehtivad
31. detsembrini või kuni kaupa jätkub.

Suur valik tugitaldasid
täiskasvanutele ja lastele.

Ortoosid, kepid, kargud, inkotooted.
Infot soodustingimuste kohta küsi apteegist.

Ülikooli Apteek Viljandis, Tartu t 1
E–R 8.30–18.00, L 9.00–15.00, P suletud
Tel 433 3070, e-post viljandi@ya.ee

Ülikooli Apteek Mustlas, Kuressaare t 4
E 10.00–15.00, T–R 8.30–15.00, L ja P suletud
Tel 436 6131, e-post mustla@ya.ee

Sakala.

Lehte tellida või tellimust pikendada saate:

- Sakala toimetuses Tartu 8, I k
- koduleheküljel www.sakala.ajaleht.ee
- telefonidel 433 0040 ja 617 7717
- Eesti Posti postkontorites

Tellimishinnad 1 kuuks:
- eraisikule 6,95 €
- juriidilisele isikule 7,95 €

Telli Sakala otsekorralduslepinguga!
Kulutad korraga vähem, maksad ühe kuu kaupa!

Nüüd või mitte kunagi.
Volkswagen viib Miamisse.

Sinu unistuste reis pole kunagi olnud nii lähedal!

Kõigi Volkswagen sõiduauto ostjate vahel läheb loosi KUUM MIAMI reis.
Kampaania kestab: 13.11.2013-31.12.2013.

7-päevane reis kahele Miamisse sisaldab:
- lende suunal Tallinn-Miami-Tallinn
- majutust 4*hotellis Miami Beachil
- reisikindlustusi

Reisi maksumus 3000€.
Võitja peab reisisoovist Estravelile ette teatama 45 päeva. Kui võitja ei ole 10.07.2014 reisikuupäevi välja valinud, siis tühistub õigus auhinnale.
Reisiperiood: 05.05-24.08.2014 (v.a 03.-06.07.2014)

Møller Auto Viljandi
Tallinna mnt. 45, Viljandi 71008 tel 435 5340

21.11.2013–8.01.2014
Koos on kergem!

SELVER
Hea tegu

OMA KODUKOHA HAIGLA LASTE– VÕI SÜNNITUSOSAKONDA ON LIHTNE AIDATA:

- Osta Selveri kassast kampaania-šokolaad ja toetad 50 sendiga
- Osta Mesikäpa mängukaru ja toetad 1 euroga
- Osta Mesikäpa, Tetley või Sensodyne'i tooteid ja igalt ostult toetad 5 sendiga
- Selver toetab igalt Sinu ostukorvilt 0,64 sendiga
- Oma annetuse võid jätta ka Selverites asuvatesse korjanduslaegastesse

Tetley LONDON 1837
Kalev ANNO 1806
SENSODYNE